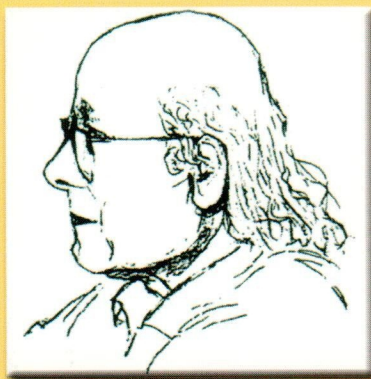

Βαγγέλης Π. Λιάπης

ΜΠΑΙΤΗ
Άγγελος εξ ουρανού

ΕΚΔΟΣΗ Α' ΚΑΠΗ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
2003

Ο Βαγγέλης Π. Λιάπης γεννήθηκε στην Ελευσίνα το 1914. Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου. Πήρε μέρος στην αντίσταση. Ενίσχυσε όλες τις πνευματικές προσπάθειες στην Ελευσίνα. Από το 1975 γράφει βιβλία ιστορικού και λαογραφικού περιεχομένου της περιοχής Ελευσίνας. Μετέχει σε διεθνή συνέδρια. Είναι μέλος της ΟΥΝΕΣΚΟ. Μέλος του Δ.Σ. του σωματείου "Ελληνικοί χοροί Δώρα Στράτου". Επιστημονικός συνεργάτης στο επίσημο όργανο της Ακαδημίας Επιστημών της Αλβανίας KULTURA POPOPULARE και στο περιοδικό LIDJAMS της Καλαβρίας. Επιμελείται το περιοδικό ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ του Α' ΚΑΠΗ Ελευσίνας. Έχει τιμηθεί από τον Δήμο Ελευσίνας, από την Ακαδημία επιστημών της Αλβανίας με τίτλο DOCTOR ONORIS KAUSA και από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας της ίδια χώρας με το χρυσό παράσημο NAIM FRAZERI. Κυκλοφορούν 29 βιβλία του.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ Π. ΛΙΑΠΗΣ

ΜΠΑΙΤΗ

Άγγελος εξ ουρανού

ΕΚΔΟΣΗ

**Α' ΚΑΠΗ Δήμου Ελευσίνας
2003**

Τίτλος: Μπαίτη Άγγελος εξ ουρανού

Συγγραφέας: Βαγγέλης Π. Λιάπης

Εκδότης: Α' ΚΑΠΗ Δήμου Ελευσίνας

Σελιδοποίηση: Βαγγέλης Π. Λιάπης

Φιλολογική επιμέλεια: Αργυρώ Ορφανουδάκη

Τηλ. συγγραφέα: 210 5550444.

Διεύθυνση Α' ΚΑΠΗ

Αγ. Τσοκάνη 29, Ελευσίνα

Τηλ.: 210 5543635, Fax: 210 5549148

ISBN: 960-85764-3-1

Έργα του ιδίου

1. ΕΛΕΥΣΙΝΑ αρχαία εποχή έκδ. 1975 του ιδίου
2. ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ 1941-1944 έκδ 1975 του ιδίου
3. ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ α' έκδ. 1980 του ιδίου, β' έκδ. 1988 ΔΩΔΩΝΗ
4. ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΟ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ έκδ. 1985 ΔΩΔΩΝΗ
5. Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟΥΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΕΣ έκδ. 1987 IFESTIA
6. ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΑ ΖΑΚΟΝΙΑ έκδ. 1988 ΔΩΔΩΝΗ
7. ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ (επιμέλεια) έκδ. 1989 Β' ΚΑΠΗ Ελευσίνας
8. Η ΕΛΕΥΣΙΝΑ στα νεώτερα χρόνια έκδ. 1993 του ιδίου
9. ΔΗΜΗΤΡΑ Θεατρικό έκδ. 1995 του ιδίου
10. ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ το παραμύθι στη Βορειοδυτική Αττική, έκδ. 1995 ΣΥΛΛΟΓΕΣ
11. ΠΑΛΙΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ έκδ. 1995 Α' ΚΑΠΗ Ελευσίνας
12. ΕΛΕΥΣΙΝΑ στα νεώτερα χρόνια (συμπληρωματικά στοιχεία 1997) έκδ. του ιδίου
13. ΠΑΛΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ έκδ. 1997 του ιδίου
14. ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ έκδ. 1997 του ιδίου
15. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΟΥ έκδ. 1997 του ιδίου
16. ΛΑΪΚΑ ΕΘΙΜΑ και ΔΟΞΑΣΙΕΣ στην ΕΛΕΥΣΙΝΑ έκδ. 1998 Δήμος Ελευσίνας
17. ΘΡΙΑΣΙΟ έκδ. 1998 του ιδίου
18. ΛΟΥΛΕΤ Ε ΒΑΣΙΛΙΚΟΪ έκδ. 1999 Διεθνής Οργάνωση Λαϊκής Τέχνης (UNESCO-B)
19. ΜΑΓΟΥΛΑ έκδ. 1999 Δήμος Μαγούλας
20. ΕΛΕΥΣΙΝΙΟΙ ΧΟΡΟΙ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ ανακοίνωση Η' Συμποσίου
21. ΑΝΤΙΓΟΝΗ Η αντάρτισσα των ιδεών έκδ. 1999 του ιδίου
22. ΤΟ ΧΡΕΟΣ έκδ. 2000 του ιδίου
23. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ έκδ. 2000 UNESCO-B
24. ΤΑΒΕΡΝΕΣ έκδ. 2000 του ιδίου
25. ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΚΑΙ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ έκδ. 2000 του ιδίου
26. ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ 1940-1944, Τεύχος δεύτερο, έκδ. 2001 του ιδίου
27. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ, έκδ. 2002 του ιδίου
28. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ, έκδ. 2002 Βιβλιοθήκη Δήμου Ελευσίνας
29. Χριστοφόρος Χατζής έκδ. 2003 του ιδίου

Αφιέρωμα

Δε σε πήρε μαζί του
το ποτάμι της υποχώρησης.
Αντιστάθηκες με όπλο την αρετή.
Έθρεψες αγάπη στην καρδιά σου.
Αγωνίστηκες.
Αντιστάθηκες με τόλμη στον ίσκιο.
Με αυτογνωσία!
Άντεξες!
Όσπου έφτασε να κλείσει ο κύκλος.
Όσπου έφτασε να γίνει το θέλημά Του!

*Ποιητική Συλλογή Β. Λιάπη
“Παραινέσεις” 1997*

Προλογίζει ο Πρόεδρος του Α' ΚΑΠΗ Ελευσίνας κ. Γιάννης Φιλίππου

Ο Θεσμός των ΚΑΠΗ δείχνει ότι καλύπτει μια σπουδαίοτατη κοινωνική προσφορά. Οι ηλικιωμένοι έμαθαν την τέχνη να βλέπουν τη ζωή από την ευχάριστη πλευρά της.

Πρόκειται για ένα νέο «σπίτι» που συντροφεύει και ζωντανεύει αναμνήσεις που άφησαν ίχνη προσωπικής ζωής, που δεν είναι όμως απογυμνομένες και από τα σημερινά ενδιαφέροντα.

Έχω την τύχη να γεύομαι το αισιόδοξο και δημιουργικό κλίμα της τρίτης ηλικίας. Θαυμάζω. Χαίρομαι και θεωρώ υποχρέωσή μου να το αναπτύξω ακόμα περισσότερο.

Συναντώ εκεί χαμόγελο και αισιοδοξία. Δεν είναι τυχαίο που βάφτισαν το εκλεκτό περιοδικό τους με τον τίτλο «ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ», που έχει την τύχη να το παρουσιάζει και να το φροντίζει ο ακούραστος γέρο-Λιάπης, ο οποίος διοχετεύει μέσα από τις σελίδες του όλη την ομορφάδα της ζωής και το έχει κατακτήσει πρώτο στα όμοιά του.

Θέλω να μείνω για λίγο στο φαινόμενο που ονομάζεται Βαγγέλης Π. Λιάπης αφού σχετίζεται ενεργά με το Α' ΚΑΠΗ Ελευσίνας. Είναι υπεύθυνο άτομο. Κατέχει, παρά τα χρόνια του, αντίληψη, μνήμη, εν καθαρή σκέψη, βούληση, και προπαντός συναίσθημα.

Αυτός ο βαθειά στοχαστικός άνθρωπος δε μπορεί να γυρίσει πίσω. Μεταξύ των άλλων ανακαλύπτει και τη Μπαίτη Φραγκουλάκη - Ρόκα. Αποκαλύπτει έναν παράδεισο αρετής που δεν έχει τον όμοιό του σε κοινωνική προσφορά.

Πέφτει με τα μούτρα να παρουσιάσει το έργο της. Αυτή την σπάνια προσωπικότητα, που παρά την προβληματική της υγεία, μπαίνει σαν φράγμα και κρατάει το ρεύμα της φτώχειας και της δυστυχίας, ανοίγοντας διεξόδους στον άνθρωπο. Απαρνιέται τον εαυτό της και οδεύει προς τον σίγουρο δρόμο της αρετής και της καρδιάς.

Πέθανε η Μπαίτη, απάνω στα νιάτα της, αφήνοντας υποθήκες σ' έναν κόσμο που την ένοιωσε και σε μερικούς που δεν την κατάλαβαν.

Εντυπωσιάζεται ο γέροντας θαυμάζοντας το μεγαλείο της Μπαίτης. Καταπιάνεται με πάθος να παρουσιάσει το έργο της. Ρωτάει παντού. Ψάχνει, ψάχνει. Εργάζεται ασταμάτητα ώσπου να τελειώσει. Κι όταν ολοκληρώθηκε η συγγραφή έτρεξε ενθουσιασμένος στο ΚΑΠΗ. «Εκπλήρωσα μια υποχρέωση. Παρουσιάστε την».

Σε μένα έτυχε ο ευτυχής κλήρος. Η υποχρέωση να παρουσιάσει το Α' ΚΑΠΗ την εργασία του Βαγγέλη Π. Λιάπη για την Μπαίτη.

Αποδέχομαι την τιμή. Ευχαριστώ τον νεαρό γέροντα φίλο μου, που μου επεφύλαξε τούτη τη σπάνια ευτυχία.

*Ιωάννης Φιλίππου
Ελευσίνα, Ιούνιος 2003*

Πρόλογος του συγγραφέα

*Α*πό τα μαθήματα κοινωνιολογίας του μεγάλου μου δασκάλου Ευάγγελου Παπανούτσου, μιλώντας για τις κρίσιμες στιγμές του ανθρώπου, μου είπε και τούτο, που δεν το ξεχνάω ποτέ:

«Μόνο στις κρίσιμες στιγμές της ζωής του, ο άνθρωπος, όταν πρόκειται να συμβεί κάτι σοβαρό και μεγάλο και κληθεί να επιλέξει, τότε θα δείξει το μέταλλο της ψυχής του, την ποιότητά του. Τότε θα φανεί αν είναι από μπακήρι, μολύβι, ασήμι ή χρυσάφι. Με τις πρωτοβουλίες με τις θετικές επιλογές και πράξεις μας, γινόμαστε ηθικά όντα με ευθύνη».

Πέρασαν πάνω από πενήντα χρόνια από τότε. Τα λόγια του δασκάλου μου, είναι γραμμένα δυνατά μέσα μου ίσαμε σήμερα. Έφυγε ο δάσκαλος, έμειναν οι διδαχές του και μου στάθηκαν οδηγοί πορείας.

Στις αρχές Αυγούστου 1997. Έφυγε από τη ζωή, πολύ νωρίς, μια ωραία και πολύ καλή κυρία. Στην Ελευσίνα την ήξερα μόνο με το όνομα Μπαίτη. Πρόκειται για την Μπαίτη Φραγκουλάκη-Ρόκα. Αυτή η φωτεινή παρουσία ζωντάνεψε μέσα μου τα πιο πάνω λόγια του σοφού μου δασκάλου: Η Μπαίτη ήταν από χρυσάφι.

Πριν μερικές μέρες, κουβεντιάζοντας με την φίλη μου Αθηνά Μουρίκη, έφτασε η κουβέντα μας στην Μπαίτη. Την γνώριξε. Μου είπε τούτο για την Μπαίτη:

«Ήταν βαρειά άρρωστη η Μπαίτη. Επί οκτώ μήνες κοιμόταν η μητέρα της σ' έναν υπνόσακο στα πόδια του κρεβατιού της κόρης της και η Μπαίτη της έλεγε: Άσε με εμένα μάνα, φρόντισε την απέναντι που υποφέρει».

Ο πατέρας της, ο αγαπητός μου φίλος ο Ασημάκης μου έδωσε και διάβασα αποκόμματα από τοπικές εφημερίδες.

Τα παραπάνω και τα όσα γνωρίζω προσωπικά για την φιλανθρωπική δράση της Μπαίτης, έγιναν κουβάρι μέσα μου. Κάτι που ήθελε να βγει προς τα έξω με κρατούσε δεμένο και με προέτρεπε. Μου έγινε επιταγή, όραμα στον ύπνο μου: Να παρουσιάσω μια σπάνια κοινωνική προσφορά μέχρις αυτοθυσίας, με σκοπό ν' αποτελέσει κίνητρο για παρόμοιες συμπεριφορές.

Την βιογραφική αναφορά στη Μπαίτη, την επικαλύπτει ένα φωτεινό οικοδόμημα ανθρωπιάς. Αναλώνεται για τον άνθρωπο εξ' ολοκλήρου.

Ανάγεται σε πνευματική οντότητα, χωρίς υλική υπόσταση. Λείπει το υλικό βάρος, ο όγκος. Εξαϋλώνεται σε μια πνευματικότητα που εκπέμπει φως αρετής. Αυτήν την προσωπικότητα προσπαθώ να παρουσιάσω σε τούτη την έρευνά μου.

Αποτελεί οφειλόμενο χρέος και τίτλο τιμής για μένα.

Μακάρι να το καταφέρω.

*Βαγγέλης Π. Λιάπης
Απρίλιος 2000*

- Δεν το ρώτησα αυτό. Μπορεί να του είπαν κάποιοι ότι θα έβρισκε εύκολα δουλειά. Ίσως έτσι να προτίμησε την Ελευσίνα.
- Τί έγινε λοιπόν;
- Έπιασε δουλειά στο σαπουνάδικο. Πολύ καλή δουλειά: Αμαξάς του Διευθυντή. Δεν υπήρχαν τότε λιμουζίνες. Ήξερε να φέρεται κι όπως έδειξαν τα πράγματα αγαπήθηκε. Εκεί γνωρίστηκε με την μαγείρισσα του Διευθυντή, κοπέλα στον καιρό της. Τα έφτιαξε με την Καλλιόπη, το παλικάρι τα βρήκε με την Κοητιτιά, παντρεύτηκαν και πρόκοψαν.
- Έτσι λοιπόν φύτρωσες; Εσύ ξέρεις καλύτερα. Τέτοιες περιπτώσεις έχει γνωρίσει αρκετές η Ελευσίνα η εργατομάνα. Τα ξέρεις. Πες μου για σένα.
- Τα γνωστά. Έβγαλα το Δημοτικό Σχολείο και το ημιγυμνάσιο όπως το έλεγαν τότε. Ίσως πήγαινα και παραπάνω, αλλά δεν

Το ποδηλατάκι που μου χάρισες παππού Βόρις, το ευχαριστήθηκα μαζί με την Μπαίτη

- υπήρχε τότε στην Ελευσίνα ανώτερο σχολείο. Έπρεπε να πάω στην Αθήνα, ή αλλού. Πήγα λοιπόν στην τέχνη.
- Οπωσδήποτε θα βρήκες εύκολα δουλειά εξαιτίας του πατέρα σου.
 - Βέβαια. Με πήραν μαθητευόμενο στο ηλεκτρολογείο. Μάστοράς μου ο Γιώργης Μαρούγκας. Σπουδαίος μάστορας, αλλά και σπουδαίος άνθρωπος. Σωστός πατέρας μου. Εκεί έμαθα την τέχνη του

ηλεκτρολόγου. Εκεί δούλεψα, έκανα και κάτι δουλίτσες απ' έξω.

– Πες μου για το γάμο σου.

– Γνωρίστηκα με τη γυναίκα μου, αγαπηθήκαμε, παντρευτήκαμε. Είναι η Μαρία, κόρη του Δημήτρη Κόκορη, που σκοτώθηκε στο βομβαρδισμό της Ελευσίνας στις 6/2/1943.

– Τώρα φτάσαμε στο θέμα μας. Ήταν βέβαια, απαραίτητα και τα όσα είπαμε. Τώρα πλέον, πάει για την κόρη σου ο λόγος. Στην Ελευσίνα την ήξεραν Μπαίτη. Πήρε τ'όνομα της γιαγιάς της, Καλλιόπη, κι εσείς της δώσατε το χαϊδευτικό Μπαίτη. Μίλησέ μου για την κόρη σου.

– Γεννήθηκε στα 1953. Δημοτικό Σχολείο, στο ιδιωτικό Σιδέρη. Ακολουθεί το Γυμνάσιο. Δίνει πανελλήνιες για την αγγλική φιλολογία, απέτυχε για λίγες μονάδες, δεν θέλησε να δώσει ξανά του χρόνου και κατέληξε στην Χ.Ε.Ν. για κοινωνική λειτουργός.

– Μου τα είπες, λες και είναι τηλεγράφημα. Από μικρή, ήταν άριστη μαθήτριά;

– Δεν ήταν από τις άριστες. Ήταν από τις μεσαίες στο Δημοτικό. Στο Γυμνάσιο ήταν από τις καλές.

– Στα γυμνασιακά της χρόνια, παρουσιάζεται σταθερά πολιτικοποιημένη, και μάλιστα στο χώρο της αριστεράς. Ενεργό μέλος της νεολαίας Κ.Κ.Ε., πουλάει “ΡΙζοσπάστη”, κάτι ξεχωριστό για την εποχή. Μήπως επέδρασε η δική σου πολιτική θέση;

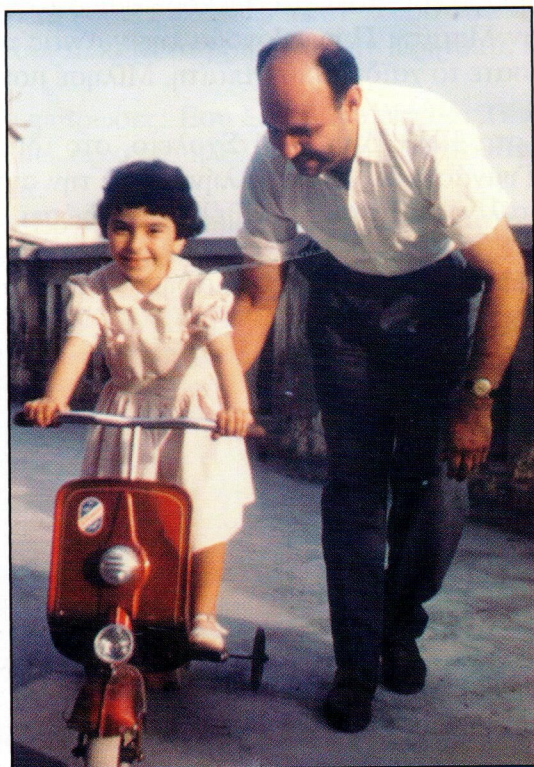
– Δεν το αποκλείω. Το ότι δεν την προέτρεψα προς τα εκεί, μου λέει ότι ήταν δική της επιλογή. Ίσως να στράφηκε αριστερά γιατί καμάρωνε τον πατέρα της για την αντιστασιακή του δράση. Δεν ξέρω τί θα γινόταν αν δεν ήμουν αριστερός. Δεν μπορώ ν' απαντήσω με σιγουριά.

– Ήθελα τη γνώμη σου σ' ένα λεπτό σημείο: Παρουσιάζεται να αναπτύσσει θεαματικό φιλανθρωπικό έργο. Ακολουθεί μαρξιστικές ιδέες και συγχρόνως παρουσιάζεται σαν του κατηχητικού, σαν με το βλέμμα στο μέλλον και την ελπίδα στην καρδιά. Πώς το εξηγείς;

– Είναι δύσκολο ν' απαντήσω. Θα σου πω μόνο ότι ενθουσιάστηκε από τα μαθήματα στη Σχολή. Τα κουβέντιαζε με τη μάνα της. Σαν να είχε ερωτευτεί τη Σχολή. Οποσδήποτε, δεν άλλαξε ιδέες. Δεν ήταν με το βλέμμα στο μέλλον και την ελπίδα στην καρδιά με τον τρόπο που τα βάζεις. Δεν μπορώ να δώσω ακριβή απάντηση. Σ' αυτό, εσύ, τα καταφέρνεις καλύτερα και βρίσκεις την άκρη.

– Σκόπιμα σου έκανα αυτή την ερώτηση. Ήθελα ν' ακούσω την

άποψή σου. Άκουσε, λοιπόν, φίλε Ασημάκη: Η σωστή τοποθέτηση του κοινωνικού χρέους, δεν είναι αυτό που λέμε: «κάνω τα καλό για να πάω στον παράδεισο». «Η αρετή, δεν είναι εμπόρευμα». «Πάρε-δώσε». Είναι κάτι που ξεπηδάει από μέσα μας, σα χρέος προς τον άνθρωπο. Είναι δικιά μας ευθύνη, και εντελώς ελεύθερη επιλογή.

*Κατσαρόμαλλη παιδούλα, βλάστηση της άνοιξης.
Ευδαιμονία κάλλους και απόλαυση αρωμάτων,
ύψωσες κλειστές πύλες με ψυχή κόντρα στους
ελιγμούς. Με δική σου καρδιά. Με δικές σου ευθύνες.*

Αυτή ήταν η κόρη σου. Σηκώνει μεγάλη κουβέντα το ζήτημα. Το μόνο που μπορώ να σου πω είναι, ότι αυτό με έσπρωξε να γράψω βιβλίο για την Μπαίτη. Προσπαθώ να την παρουσιάσω όπως ήταν.

Το κάνω σα χρέος. Για να δείξω μια κοινωνική συμπεριφορά, που μπορεί ν' αποτελέσει οδηγό. Τώρα ας προχωρήσουμε: Πες μου για το γάμο της.

– Με τον Θανάση ήσαν φίλοι από μικρά παιδιά. Μαζί στο σχολείο, μαζί στα διαβάσματα. Δεν χώριζαν από μικροί. Καταλαβαίνεις ότι πήρε διαφορετική φόρμα η σχέση τους όταν μεγάλωσαν. Η γυναίκα μου κι εγώ, το είδαμε με καλό μάτι. Άλλωστε αυτοί είχαν τον πρώτο και τελευταίο λόγο.

– Από έρωτα ο πατέρας σου, από έρωτα εσύ, από έρωτα η κόρη σου. Σοϊ το βασίλειο. Πώς τα πήγαν σαν ανδρόγυνο;

– Δε γνώρισα πιο αγαπημένο ζευγάρι απ' αυτό. Ζούσαν μέσα σε παράδεισο σου λέω.

– Θα επιμείνω λίγο. Μήπως η καλοσύνη της κόρης σου, επέδρασε θετικά στον άνδρα της; Μήπως έγινε κι αυτός τόσο καλός εξαιτίας της;

– Θα σου έλεγα όχι. Και οι δύο ήταν ευλογημένα άτομα. Ένωσαν την αγάπη τους. Την καλοσύνη τους. Την έκαναν ένα. Η κόρη μου αγαπούσε πολύ το Θανάση. Αυτός τη λάτρευε. Δεν γκρίνιασαν ποτέ σαν ανδρόγυνο. Η Μπαίτη, ποτέ δεν του γύρισε κουβέντα. Ούτε αυτός της Μπαίτης. Θα σου πω κάτι που θυμήθηκα: Μια μέρα είδε ο Θανάσης έναν που φορούσε το δικό του μπουφάν. Ρώτησε τη γυναίκα του τί συμβαίνει. Αυτή του είπε ότι του το χάρισε γιατί δε είχε τί άλλο να φορέσει. Της χαμογέλασε. Την αγκάλιασε και τη φίλησε. Και κάτι ακόμα: Όταν έπαιρνε μισθό, της ενοχλούσε την τσέπη. Της φώναζε η μάνα της: “Βάλε κάτι στη μπάντα, έχεις παιδιά”. Τα περισσότερα χρήματα τα μοίραζε.

– Πώς παρουσιάστηκε στον κοινωνικό στίβο;

– Αρχικά την χρησιμοποίησε ο Δήμαρχος Μιχάλης Λεβέντης στα Αισχύλεια. Εκεί φάνηκε η αξία της, το μεράκι και η πρακτικότητα.

Όταν τελείωσαν οι εορτές παρέδωσε ό,τι είχε αναλάβει. Τότε της είπε ο Δήμαρχος: “Σε θέλω πάντα κοντά μου.” Της ανάθεσε την οργάνωση του Πνευματικού Κέντρου. Επειδή δεν υπήρχε ακόμα, ανάλογη οργανική θέση στο Δήμο και την ήθελε οπωσδήποτε στις υπηρεσίες, την πέρασε σαν καθαρίστρια για να μπορεί να παίρνει κάποια χρήματα, ώσπου θα εγκρινόταν ο εσωτερικός κανονισμός που προέβλεπε κοινωνική λειτουργό στο Δήμο.

– Κάτι είχε ακουστεί για την επόμενη δημαρχία Παπαπέτρου.

– Ο Παπαπέτρου ανήκε στο ΠΑΣΟΚ. Ο Παπαπέτρου είχε τις πλάτες του ΠΑΣΟΚ που ήταν κυβέρνηση. Γινόταν πόλεμος στο Δημοτικό Συμβούλιο. Ήταν επόμενο να μην ήθελε ο Παπαπέτρου μια υπάλληλο που ανήκε στο Κ.Κ.Ε. Και της έκανε δύσκολη τη ζωή. Επικράτησε όμως η αξία της. Αυτός που είδε σωστά, ήταν ο Μύρων

Μαραγκάκης. Ίσιος άνθρωπος. Έξω από πολιτικές αδυναμίες. Συνεργάστηκε μαζί της και είδε την αξία της.

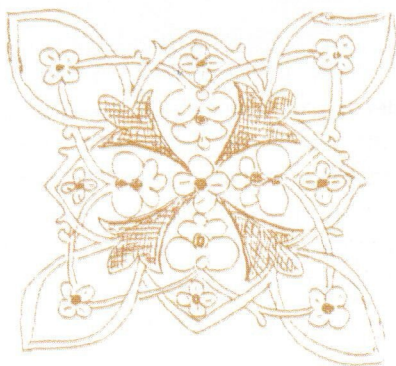
– Σ' ευχαριστώ, Ασημάκη. Έχω πάρει στοιχεία από πρώτο χέρι.

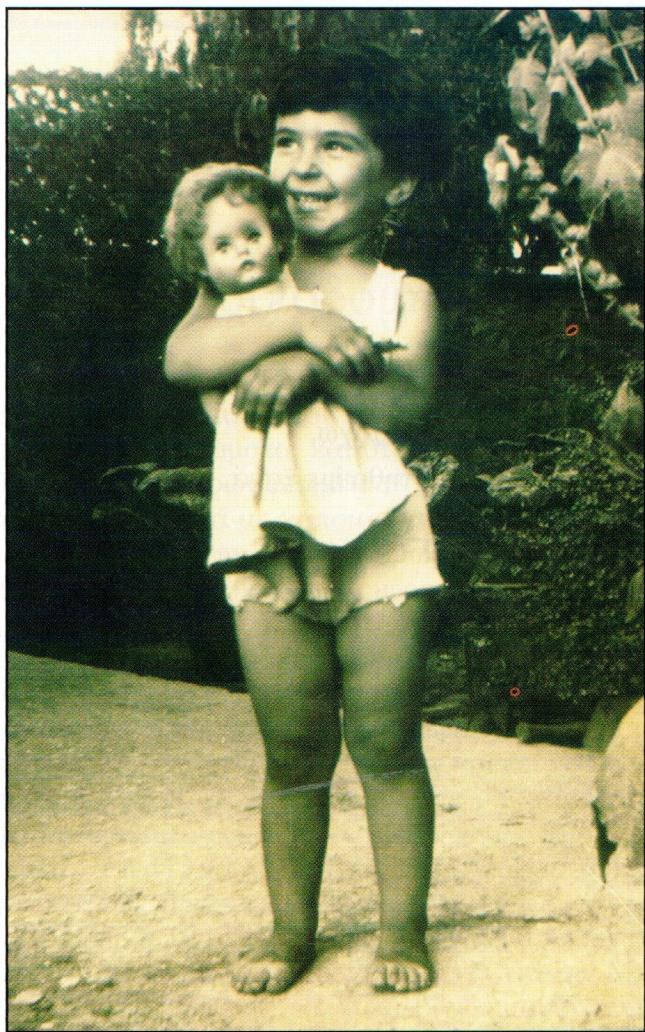
– Εγώ πρέπει να σε ευχαριστώ γι' αυτό που κάνεις. Εγώ είμαι ο υποχρεωμένος. Κουράζεσαι να παρουσιάσεις κάτι καλό. Κάτι που αξίζει να παρουσιαστεί.

...«Κουράζεσαι να παρουσιάσεις κάτι καλό». Γράφω. Γράφω κάθε μέρα. Συνεχώς ξεπετιούνται περιστατικά, περιγραφές, καταστάσεις, και γεγονότα, που θέλουν να πάρουν τη θέση τους στην ιστορική πορεία του χρόνου. Μερικά υποχωρούν. Άλλα επιμένουν και επιτάσσουν όπως η Μπαίτη. Τότε αισθάνομαι αιχμάλωτος.

Ελευθερώνομαι όταν το αντικείμενο, δεν θα υπάρξει πλέον φόβος να εξαφανιστεί στο βάθος του χρόνου. Δεν έχει σημασία που δεν τιμήθηκε το έργο της από δημόσιους, δημοτικούς και ιδιωτικούς φορείς. Σημασία έχει όταν, το έργο γίνεται σύνθημα. Όταν έχει διάρκεια. Όταν διδάσκει. Όταν προτρέπει τους επόμενους. Κυρίως, όταν έφτασε να κυκλοφορεί στο αίμα τους.

Αυτή τη φωτεινή διάσταση της Μπαίτης προσπαθώ να παρουσιάσω. Το έργο της και η προσωπικότητά της, συγκίνησαν και βρήκαν ανταπόκριση, όχι μόνο σ' αυτούς που βοηθήθηκαν, αλλά, όπως μαρτυρείται η από το θερμό κλίμα, που εξακολουθεί να διαχέεται στον ιστορικό ορίζοντα της Ελευσίνας, πρόκειται για ηθικό επίτευγμα ύψιστης σημασίας.

Σα μάνα από μικρή. Το ίδιο μάνα κι όταν πέρασαν τα χρόνια.
Συμβούλενες τις βαραιμένες ψυχές και γίνονταν ανάλαφρες.
Πολλά οφείλουν σε σένα πολλοί. Ως τα σήμερα. Υπάρχεις για
πολλούς. Ως τα σήμερα. Πόσο χαίρονται όσοι διατηρούν κάτι από
σένα!!

Τί κι αν πέρασαν έξι χρόνια;
Σου φέρνω κόκκινα γαρύφαλα
που τ' αγαπούσες.
Θυμάσαι;
Θα' ρχομαι πάντα. Το έχω ανάγκη.
Θα' ρχομαι όσο υπάρχω.
Ώσπου να συναντηθούμε ξανά.

(από ανέκδοτη ποιητική συλλογή
του Βαγγέλη Π. Λιάπη)

Φωτεινό οικοδόμημα αρετής

Σια τη Μπαίτη παρουσιάστηκαν λίγες δημοσιεύσεις, εξαιτίας του θανάτου της, επικήδειου περιεχομένου, όπου αναφέρονται στα προσωπικά της χαρίσματα, και στο κοινωνικό της έργο με γεννικότητα. Την λύπη των πρώτων ημερών που την εξατμίζει ο χρόνος, όλα δηλαδή τα συμβατικά με κάποια ευπρέπεια εξαιτίας της κοινωνικής προσφοράς. Για την Μπαίτη όμως πρόκειται για επιβεβλημένους κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς. Εδώ προβάλλεται ένα κοινωνικό έργο με σημασία όπως το γεύτηκε η Ελευσίνα.

Δεν θέλω να πω ότι πρόκειται για απρεπή συμπεριφορά, για αχαριστία ή οτιδήποτε άλλο. Παραμένει όμως κάτι που δεν έγινε. Πρόκειται για ένα καθήκον. Για αναγνώριση και τονισμό ενός έργου ύψιστου ηθικού αναστήματος, που δεν πρέπει να μείνει στα αζήτητα. Δεν πρόκειται περί υπερβολής, ούτε υπερτίμησης συναισθηματικού χαρακτήρα.

«Έχεις υποχρέωση να πράττεις με ειλικρίνεια, με συνέπεια και με επίγνωση της αξίας».

Έτσι διδάχτηκα από τον σοφό δάσκαλό μου. Γι' αυτό, ίσως αισθάνομαι ότι δεν έγινε ό,τι έπρεπε να γίνει για την Μπαίτη. Πρέπει να τη δούμε σωστά, ειλικρινά και χωρίς δημιουργία εντυπώσεων. Γιατί μόνον έτσι θα διδάξει, το φαινόμενο Μπαίτη. Μόνον έτσι θα παρουσιαστεί ανάγλυφη η γνησιότητα και το μέγεθος της αρετής.

Υπήρξε ένα φωτεινό μετέωρο, που διέγραψε την πορεία του στο κοινωνικό στερέωμα, επέδρασε θετικά, εντυπωσίασε και έφυγε.

Η ζωή και η δράση της Μπαίτης μας οδηγεί και σε άλλες σκέψεις: Ζούμε σε μια εποχή ανασφάλειας των αξιών. Σε μια εποχή έντονης αντινομίας, όπου ο άγγελος οραματίζεται παραδείσους και ο δαίμονας κατασκευάζει κολάσεις. Υπάρχουν δυνατότητες επιλογής; Προς τα πού; Υπάρχει ο δρόμος της ελπίδας. Αυτόν επέλεξε η Μπαίτη. Είναι υποχρεωμένος να υπάρξει ο άνθρωπος. Ως που μπορεί να φτάσει; Μα ίσαμε τα όρια του θείου. Κι από κει, κράξε όσο αντέχει η ψυχή σου: «βοήθα με, Θεέ με ν' απολαύσω το ουράνιο φως».

Η Μπαίτη άσκησε την ψυχή της και την κατέστησε ικανή ν' ανέβει ένα ένα τα σκαλοπάτια της αρετής. Δεν υπηρέτησε παγωμένα σχήματα. Δεν την άγγιξε η γοητεία της εποχής. Κέρδισε τον εαυτό της. Έφτασε κι έγινε πραγματικός άνθρωπος. Υπεύθυνος, σοβαρός, ενάρετος.

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Χ.Ε.Ν.

Έτος Ίδρύσεως 1948
Άνεγνωρισμένη υπό του Κράτους διά του Β. Δ. 578/1963

Αριθ. 491 Ημερομ. εκδ. 14 Οκτωβρίου 1975

ΠΤΥΧΙΟΝ

Η δ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΑΚΗ Χαλλιότη του ΓΥΜΕΩΤΗ εις ΔΟΗΜΩΤΗ

εδιδάχθη κατά τὰ Ἀκαδημαϊκὰ Ἔτη 1972 - 1975 τὰ εἰς τὴν Σχολὴν διδασκόμενα μαθήματα, ἔλαβε μέρος εἰς τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις καὶ ὑπέστη ἐπιτυχῶς τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις. Διὰ τοῦτο ἀπονέμεται τὸ παρὸν πτυχίον Κοινωνικοῦ Λειτουργοῦ.

Ἡ ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Βλέπω μπροστά μου, μια Μπαίτη υπέροχη. Υπέροχη, φωτεινή, αποφασιστική, γαλήνια. Ακαταμάχητη ιδέα ηθικού κάλλους. Υποτέλης ουράνιας βούλησης. Ουράνιο κουράγιο. Θεία δύναμη.

Έτσι περπάτησε στη ζωή. Έτσι αισθάνθηκε τα πράγματα. Σαν αγώνισμα αρετής. Και προχώρησε σταθερά.

Ήταν πρωταθλήτρια αρετής η Μπαίτη.

Ήταν Χριστούγεννα. Έλαμπε από χαρά το σπίτι της Μπαίτης. Η μάνα της, είχε φτιάξει τα παραδοσιακά γλυκά όπως την είχε διδάξει η μητέρα της. Είχε στολίσει το χριστουγεννιάτικο δέντρο χαρά των θυγατέρων της και αγαλίαση των γονιών της για την ευλογία της ευτυχίας που βασίλευε στο σπίτι τους.

Μα η σκέψη της Μπαίτης, πέταξε έξω από τη ζεστασιά του σπιτιού της. Έφτασε στα φτωχόσπιτα που δεν είχαν φωτιά στο τζάκι, ούτε γλυκά. Μα ούτε και ψωμί. Κι έβαλε φωνή:

«Εμείς έχουμε όλα τα καλά. Πόσοι άνθρωποι γύρω μας και παντού στον κόσμο, στερούνται σήμερα και το ψωμί;».

Μα, αν δεν ήταν προβληματισμένη, θα ήταν κάτω από τον εαυτό της. Από τον αληθινό προορισμό της. Αυτό δε χρειάζεται εξήγηση. Όλα τα επίλεκτα πνεύματα διακατέχονται από την αγωνία του προβληματισμού. Είναι οικοδόμοι ενός άλλου κόσμου. Δρουν κάτω από διαρκές χρέος. Κυνηγούν το πρόβλημα. Το ψάχνουν. Τα βάζουν μαζί του. Κι όταν το κατακτούν, πριν προφτάσουν να χαρούν για τη νίκη, νέο πλέγμα προβλημάτων ορθώνεται. Κι αγωνίζονται να το υπερνικήσουν κι αυτό. Δεν έχει τέλος αυτός ο δρόμος. Είναι ακανθώδης. Αλλά μεγαλοπρεπής. Η λύση του προβλήματος βρίσκεται στη λύτρωση του πόνου. Εδώ βρίσκεται το ανθρώπινο μεγαλείο. Η δίψα της βοήθειας είναι άκαμπτη δύναμη ηθικού ιδεώδους.

Ήταν Μεγάλη Πέμπτη. Η Μπαίτη και η συνάδελφός της Αγγελική Καλυμνάκη-Θεοφανάκη, κοινωνική λειτουργός στο Α' ΚΑΠΗ του Δήμου Ελευσίνας, μοίραζαν βοηθήματα σε άπορους. Είχε νυχτώσει και δεν είχαν παρουσιαστεί τρεις να πάρουν το βοήθημα.

Ήταν αδύνατο να αισθανθεί η Μπαίτη αυτούς τους ανθρώπους χωρίς οικονομική βοήθεια χρονιάρικες ημέρες. Υποχρέωσε την Αγγελική κι ανοίχτηκαν στις φτωχογειτονιές στις άκρες του χωριού ρωτώντας εδώ, ρωτώντας εκεί μέσα στη νύχτα να τους βρουν. Η Κική μου είπε:

«Ήταν αδύνατο να κάνει πίσω. Δεν το είχε σε τίποτα να ψάχναμε μέχρι το πρωί. Πρέπει όμως να σου πω και τούτο το φοβερό: Όταν δώσαμε τη βοήθεια και στο τελευταίο σπίτι μου είπε: Τώρα ξεκουράστηκα κι εγώ εγώ είχα πέσει τα πόδια στο περπάτημα».

Το χρέος. Το χρέος προς τον εαυτό μας και προς τους άλλους ανθρώπους. Αυτοί οι τύποι, όπως η Μπαίτη, είναι εναγώνιοι, στοχαστικοί. Αντιμετωπίζουν αποφασιστικά το αβέβαιο μέλλον. Δε χά-

νουν το θάρρος τους, δε συμβιβάζονται, δεν υποχωρούν. Δεν υπάρχει δισταγμός. Υπάρχει πόθος βοήθειας και συμπαράστασης. Είναι η προσωπικότητα του ηθικού χρέους, που βρίσκεται πάντα σ' επαφή

Περπατούσες σ' ολάνθαστους κήπους, σε πυκνά φυλλώματα. Είδε το θαύμα ο φθόνος, ντύθηκε μαύρη φορεσιά κι άρπαξε τη χαρά.

με τον αδύναμο. Δίπλα του. Αυτή η επαφή με τα άτομα με ανάγκες είναι η μεγάλη υπόθεση της ζωής τους.

Στην φίλη της την Αγγελική και σε όποιον από μας, φαίνεται αντιφατικό το ότι «ξεκουράστηκε» η Μπαίτη τελειώνοντας το μοίρα-

σμα των οικονομικών βοηθημάτων αισθανόταν ξεκούραστη. Γιατί, όλοι εμείς δεν έχουμε φτάσει στο ύψος της να θεωρούμε ψυχική ξεκούραση την ηθική ολοκλήρωση. Η Μπαίτη όμως αισθάνθηκε ψυχική αγαλίαση, κάτι που είναι πολύ πιο δυνατό από οποιαδήποτε σωματική κούραση.

Ας δανειστούμε όμως κάτι παρόμοιο από τον σοφό δάσκαλό μου:

«Ο ηθικός άνθρωπος είναι στρατευμένος. Επομένως δεν είναι απαλλαγμένος από χρέη και ευθύνες. Κατά βάθος, η ευθύνη, το κοινωνικό χρέος, είναι μια άλλη όψη της ελευθερίας, που και αυτή, για τον άνθρωπο, είναι πόθος τελειότητας».

Η Μπαίτη δίνοντας και το τελευταίο βοήθημα, αισθάνεται την ελευθερία όπως την τοποθετεί ο δάσκαλος. Σαν πόθο τελειότητας.

Κουβέντιαζα με την Στέλλα Βαλαβάνη υπάλληλο στο Α' ΚΑΠΗ Ελευσίνας για την Μπαίτη. Η Στέλλα την γνώριζε από κοντά. Είχε συνεργαστεί μαζί της. Διατηρούσαν και οικογενειακές σχέσεις. Μεταξύ των άλλων μου είπε:

Κάποια υπονόμει το έργο της Μπαίτης επειδή δεν μπορούσε να το φτάσει, διέδιδε, μάλιστα και προσωπικά εναντίον της. Της έλεγα: «Αυτή πάει να σου βγάλει το μάτι. Κάτι πρέπει να κάνουμε». Και μου απάντησε μ' αυτό το ευγενέστατο χαμόγελο, που την διέκρινε: «Μη στενοχωριέσαι, Στέλλα. Δε πειράζει. Έχει αδυναμίες. Μακάρι, κάποτε να το ξεπεράσει. Αλλά μόνη της. Με τη θέλησή της».

Η αρετή είναι σπάνιο λουλούδι. Για να φυτρώσει, να βλαστήσει και ν' ανθίσει. Χρειάζεται ειδικό κλίμα. Λαμποκοπάει γύρω το λουλούδι της αρετής. Μερικοί, που ζουν στη σκιά και στο σκότος, ζηλεύουν το φως. Δεν μπορούν να το απολαύσουν. Και από εκεί που βρίσκονται, προσπαθούν ν' αφαιρέσουν την λαμπράδα του. Το κάνουν στα κρυφά γιατί στερούνται προσωπικότητας.

Ήταν αναμενόμενη η συμπεριφορά της Μπαίτης σε τέτοιες περιπτώσεις. Είχε πλήρη επινόηση της αποστολής της με πεποίθηση εκ των έσω. Ο ηρωϊσμός της αρετής, της είχε γίνει βίωμα γι' αυτό και ήταν ακαταμάχητος, γι' αυτό και πήρε αυτή την ηρωική θέση στις κακολογίες που της μετέφερε η Στέλλα.

Για άτομα όπως η Μπαίτη, η άσκηση της αρετής είναι η μοίρα τους. Το πεπρωμένο της ζωής του. Σκοπεύουν ολόισια στο στόχο.

Δεν αισθάνονται δυσκολίες, πολύ περισσότερο μικρόψυχες εναντιώσεις, όπως η πιο πάνω που γνωρίσαμε.

Ένας σοφός της εποχής μας έλεγε:

«Η αρετή, δεν μετακινεί όρη, γιατί δεν υπάρχουν όρη γι' αυτήν. Τα βουνά είναι για μας τους υπόλοιπους».

Δεν είχα την ευτυχία να έχω σχέσεις μαζί της. Μόνο μια δυο φορές κάτι είπαμε, που θα έμενε ξεχασμένο αν δεν έγγραφα τούτες τις σελίδες.

Δε θυμάμαι τι ελέχθη ακριβώς. Μόνο ότι μου είπε: *«Θέλω να μου δοθεί η ευκαιρία να χαρώ μαζί σας μια πιο εκτεταμένη κουβέντα».*

Είναι κάτι που δεν έγινε. Μπορώ να σημειώσω επακριβώς το νόημα της κουβέντας που έκανα μαζί της στη δεύτερη τυχαία συνάντησή μας. Σα να μου είπε: *«Αισθάνομαι σα να χρωστάω, και πρέπει να εξοφλήσω το χρέος. Κάτι μου φωνάζει από μέσα: Πράξε. Πράξε το καλό. Πράξε το ωραίο. Καταλαβαίνω ότι είναι χρέος μου. Αν δεν πράξω θα πέσω στην ανυποληψία, τόσο απέναντι στους άλλους, όσο, κυρίως στον εαυτό μου. Αυτό φοβάμαι: Είμαι πάρα πολύ ανστηρή με τον εαυτό μου, ή ο εαυτός μου είναι πολύ ανστηρός με μένα».*

Έχω ακούσει για σας. Δεν είχα τη χαρά να τα πούμε από κοντά. Θα είμαι ευτυχής αν κουβεντιάσουμε πιο εκτεταμένα μαζί».

Το δέχτηκα με χαρά. Δυστυχώς δεν έγινε.

Ρώτησα τη Στέλλα: *«Εβλεπες ευτυχισμένη τη Μπαίτη; Γελούσε; Τραγουδούσε; Χόρευε; Διασκεδάζε; ή έδειχνε πιστή ιέρεια καθήκοντος?».*

Και μου απάντησε η φίλη μου:

«Ήταν μέσα σε όλα όσα με ρώτησες. Χάριζε κέφι γύρω γύρω. Να σου πω και το άλλο: Ποτέ δεν την είδα απεριποίητη. Ωραίο βάψιμο, πολύ προσεγμένο ντύσιμο, “Όχι Κοκεταρία”. Όχι κύριε Λιάπη, τίποτα από αυτά. Φρόντιζε το ντύσιμό της, την εμφάνισή της όχι από φιλαρέσκεια. Ήταν μια κυρία αξιοπρεπής, ευγενέστατη, χαριτωμένη, καταλάβαινες ότι είχες να κάνεις με προσωπικότητα, με ένα άτομο που σε τραβούσε κοντά του και το χαιρόσουν».

Αναρωτιέμαι: έχει σχέση η αρετή με την σκοπιμότητα; Ας το θέσουμε διαφορετικά. Η ηθική πράξη σχετίζεται με την ανταμοιβή; *«Κάνε το καλό για να βρεις καλό».* «Εγώ κάνω το καλό για να αποζη-

μιωθώ. Για να είμαι αρεστός στο Θεό που θα με ανταμείψει». Έχει αυτά τα συστατικά η αρετή; Κινούν αίτιον και σκοπός;

Η αρετή είναι ευτυχία. Αυτή είναι η αμοιβή της. Καμιά άλλη δεν την ικανοποιεί. Δεν υπάρχει άλλο είδος αμοιβής για την αρετή. Κανείς δεν είναι δυνατόν να είναι ευτυχής αν δεν είναι ενάρετος. Πολύ επιτυχημένα το ορίζει ο Σολωμός: «Ο μέσα πλούτος».

Ο εσωτερικός θησαυρός είναι ίδια η ευτυχία. Το τίμημα της αρετής. Η χαρά της.

Δίδυμο άστρο. Δεν επιδέχεται «ταξινομήση». Είναι πάνω απ' όλους. Μαχητές, απ' τη νιότη τους, ηθικής, πνευματικής και κοινωνικής προόδου. Δύο πρόσωπα επι σκηνής.

Δύο θελήσεις. Δύο ψυχές. Πολεμιστές στην ίδια τρομακτική πάλη. Τίποτα δεν μπόρεσε να τους κλονίσει. Ούτε η άθλια κατάσταση της υγείας τους.

Να γιατί ήταν χαρούμενη η Μπαίτη. Αυτή τη χαρά εξεδήλωνε. Με το να τραγουδάει, να χορεύει, ν' αστειεύεται. Έτσι εκδηλώνεται η χαρά της εσωτερικής πληρότητας. Δεν είναι χαρά παρμένη από κάποιους εξωτερικούς παράγοντες της καθημερινής ζωής. Γι' αυτό, η χαρά αυτή, έχει διάρκεια.

Από αυτή την άποψη αν δούμε την Μπαίτη, έχουμε να κάνουμε με μια ευτυχισμένη ύπαρξη.

Πρέπει να γνωρίσουμε την Μπαίτη σε σχέση με το «εγώ και οι άλλοι» τόσο στην ευρύτερη έννοιά του, στην κοινωνική, όσο και στην στενότερη: γονείς, σύζυγος, παιδιά.

Ο κοινωνικός χώρος, οι διαπροσωπικές σχέσεις, ασκούν ανάλογες επιδράσεις και διαμορφώνουν ποικιλίες καταστάσεων: φιλίες, ψυχρότητες, εχθρότητες.

Και στο στενότερο κύκλο, τον οικογενειακό, διαμορφώνονται ανάλογες καταστάσεις. Πρόκειται για το «εγώ και οι άλλοι» με την στενή του έννοια.

Μέσα σ' αυτούς τους δύο κύκλους, έζησε και έδρασε η Μπαίτη: Στον ευρύτερο και στον στενότερο.

Σχετικά με την ευρύ κύκλο, τον κοινωνικό, έκανα κάτι σα δημοσκόπηση: *«Πώς βλέπεις την κυρία Μπαίτη Φραγκουλάκη-Ρόκα σαν κοινωνική λειτουργό, σαν άτομο και κοινωνική συμπεριφορά;»*. Σπεύδω να σε προλάβω, αναγνώστη. Δεν το έκανα για να ενισχύσω ή απορρίψω κάποιες απόψεις μου για το πρόσωπο, αφού είχα εκπνευσμένη άποψη, όσο εγωιστικό κι αν το πάρεις. Το έκανα για να διαπιστώσω την έκταση και το μέγεθος της κοινής γνώμης. Οι απαντήσεις που πήρα ήσαν όλες ανεξαιρέτως θετικές και ενθουσιώδεις. Αρκετοί την χαρακτήρισαν *«μοναδική περίπτωση»*. Μια κυρία είπε: *«Ο Άγγελος εξ ουρανού»*. Σημείωσα ακόμα και τους εξής χαρακτηρισμούς: *«Στην υπηρεσία του αδύναμου»*, *«Ιέρεια του ανθρώπου»*, *«Πρωταγωνίστρια στον αγώνα κατά της δυστυχίας»*, *«Πανταχού παρούσα στο φτωχόσπιτο»*, *«Πρωτοπαλίκαρο αρετής»*.

Φοβάμαι ότι, προσθέτοντας κάτι δικό μου, θα μειώσω τους πιο πάνω λιγόλογους χαρακτηρισμούς που εικονίζουν θαυμάσια και χωρίς καμία διάθεση υπερβολής τη Μπαίτη. Την Μπαίτη μας.

Σχετικά με το δεύτερο, για τις στενά προσωπικές σχέσεις δε θα ήταν επιτρεπτό να υπεισέρχεται ο καθένας. Πιστεύω ότι μπορεί ν' αποτελέσει εξαίρεση η περίπτωση της Μπαίτης. Πρόκειται για υπερβατικές αξίες που μας επιτρέπουν να ειχωρήσουμε βαθύτερα, αφού πρόκειται για μια ευρύτερη φύτρα που ξεπετιέται από αυτή τη σχέση που στερεώνει πολύ δυνατά την Μπαίτη σαν κόρη σύζυγο και μητέρα.

Αυτό που ενδιαφέρει περισσότερο είναι η Μπαίτη σα σύζυγος.

Η ηθική της παρουσία σαν ολοκληρωμένη αρετή επέδρασε στον σύζυγό της και ως ποιο βαθμός; Ειδικότερα: Οικοδόμησε θετικά τις συζυγικές της σχέσεις; Επέδρασε ώστε να στραφεί και ο άνδρας της

στον δικό της δρόμο;

Από μικρά παιδιά διατηρούσαν στενότερες σχέσεις, η Μπαίτη με το Θανάση. Όσπου έφτασαν στο γάμο. Όλο αυτό το χρονικό διάστημα, αν λάβει κανείς υπόψη του τον χαρακτήρα τους ήταν υπέρ αρκετό να οικοδομήσει κάτι σαν ταυτότητα, σαν απόλυτη σύμπτωση απόψεων. Θα είναι λοιπόν σωστό να πούμε, ότι έχουμε να κάνουμε με δυο έννοιες επάλληλες όπως αναφέρονται στην επιστήμη της λογικής. Θα μπορούσαμε να το πούμε «πλήρης ταύτιση». Δύσκολα λοιπόν μπορούμε να μιλήσουμε για επιδράσεις.

Αυτό που προέκυψε, και δε δικαιολογείται να μας διαφύγει είναι ότι αυτή η ταύτιση απόψεων έδωσε πρόσθετα φτερά στην Μπαίτη να πετάει ανετότερα προς τους ηθικούς ορίζοντες ενθαρρυσμένη από τον άνδρα της, προσθέτοντας δηλαδή, στο δικό της κόσμο και το δικό του σαν κάτι ενιαίο και αδιαίρετο.

Αυτό το ζευγάρι καλλιέργησε αυτό που θα ονομάζαμε «πνευματικός άνθρωπος» που σημαίνει εν προκειμένω, κατάκτηση της αρετής δια μέσου της αναζήτησης και εφαρμογής πρακτικών μορφών. Δεν πρόκειται για χριστιανική μορφή που σα μέσο χρησιμοποιεί την αγάπη σαν ιδιαίτερη μορφή ανθρωπισμού. Εδώ πρόκειται για ένα, βαθύ κίνητρο αρετής, κάτι ουσιώδες της συνείδησης το οποίο ενεργοποιεί την αρετή σαν έργο ζωής.

Έλθε πολύ γρήγορα το τέλος. Έφτασε πρόωρα το τέρας του αγωνίσματος. Ήταν ένα σκληρότατο πλήγμα. Μια δεινή συμφορά. Απαρηγόρητη!

Δημιούργησε τεράστιο κενό φεύγοντας για πάντα η Μπαίτη. Κενό και στους δυο κύκλους. Δικαιολογημένος βέβαια είναι ο θρήνος των γονιών, του συζύγου, των παιδιών και των συγγενών. Ένα αβάσταχτο συναισθηματικό φορτίο βαραίνει τις ψυχές. Για χρόνια θα τις κρατάει πληγωμένες.

Το ίδιο θρήνησε και ο ευρύτερος κοινωνικός κύκλος που ένιωσε απροστάτευτος. Που έκλαψε για τη σκληράδα του χτυπήματος σ' ένα στηρίγμα γερό σαν κυπαρίσι.

Πού να καταφύγουν οι αδύναμοι; Από πού να οπλιστούν με ελπίδα; Πώς να καλύψουν την ερημιά τους;

Συνοδεύουν τον προστάτη άγγελό τους ως την τελευταία του κατοικία θρηνώντας. Κι επιστρέφουν με βαρειά βήματα και πιο βαρειά ψυχή, αισθανόμενοι ολομόναχοι. Απροστάτευτοι. Έρημοι. Έφυγε η Μπαίτη. Χαρά σ' αυτόν που θα στηριχτεί απάνω της και θα την κάνει οδηγό ζωής.

Με τη γλώσσα των έργων

Πρέπει ν' αφήσουμε τα πεπραγμένα να μιλήσουν για την Μπαίτη. Έχουν τη δική τους γλώσσα: σαφή, πραγματική, ουσιαστική: Υπό την διεύθυνση της Μπαίτης λειτούργησε στον Δήμο Ελευσίνας “Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία”. Πρόκειται για άπλωμα των δραστηριοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης στον κοινωνικό χώρο, και στον χώρο του ανθρώπου.

Από εκθέσεις των ετών 1993 και 1994 γίνεται “απολογισμός δράσης της Κ.Ε.Κ.Υ. του Δήμου Ελευσίνας” που έχουν γραφτεί από την προϊσταμένη κυρία κ. Φραγκουλάκη-Ρόκα, τη γνωστή σ' όλους Μπαίτη, η οποία είναι και η ιδρύτρια της Υπηρεσίας. Μπορούμε να πάρουμε σαφή εικόνα δραστηριοτήτων οι οποίες ξεκίνησαν από το 1992.

1. Σχολική Κοινωνική Υπηρεσία

Λειτούργησε σε όλα τα Δημοτικά Σχολεία (11). Συνεργάστηκαν: προϊστάμενοι Δημοτικής Εκπαίδευσης, Σχολικοί Σύμβουλοι, Διευθυντές, Δάσκαλοι, Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων και η Κοινων. Υπηρεσία του Δήμου, η οποία ήταν και η οργανώτρια, ή, για να είμαστε ακριβέστεροι, ο “ιθύνων νους” αυτός που συλλαμβάνει, σχεδιάζει και κατευθύνει. Σκοπός του προγράμματος: Διευκόλυνση του δασκαλού στο έργο του (προβλήματα οικογ. σχέσεων, επιδράσεις στο παιδί.) Αντιμετωπίστηκαν 40 περιπτώσεις. Σπουδαστές, κοινωνικοί

λειτουργοί, εφημερεύουν στα σχολεία. Συγκεντρώθηκαν 50 δέματα με γραφική ύλη και παιχνίδια και στάλθηκαν σε ελληνικά χωριά της Βορείου Ηπείρου.

2. Γραφείο Μετεργασιακής μέριμνας

Έρευνα σε 24 βιομηχανίες που δε διαθέτουν κοινωνική υπηρεσία: Συνεργασίες με το Εργατικό Κέντρο. Επισκέψεις στα εργοστάσια. Ενημερώσεις εργοδοτών. Συνδικαλιστικά. Ψυχαγωγικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Λειτουργεί γραφείο στον Δήμο συγκεκριμένες ημέρες και ώρες.

3. Έρευνα σε νέους 16-24 ετών.

Ο ελεύθερος χρόνος. Προβλήματα. Ειδικές συμβουλές. Ψυχαγωγικές ευκαιρίες. Πολιτιστικές εκδηλώσεις. Κατασκηνώσεις.

4. Γραφείο εξυπηρέτησης του πολίτη

Προσφέρει: Πληροφορίες για υπηρεσίες εντός και εκτός του Δήμου. Συμβουλεύει για την αντιμετώπιση προσωπικών, οικογενειακών και κοινωνικών προβλημάτων του πολίτη.

Λειτουργεί Γραφείο: Δίνει γρήγορα πληροφορίες χωρίς περιττές μετακινήσεις. Συμβουλεύει να χρησιμοποιούν σωστά τις δυνατότητες των κρατικών Υπηρεσιών.

Ο απολογισμός του έργου του (1989-1994) οδηγεί σε διεύρυνση των δραστηριοτήτων:

Εξυπηρετήθηκαν 601 περιπτώσεις: 40 παιδιά σχολικής ηλικίας. 73 περιπτώσεις αφορούν: Μουσουλμάνους, Βορειοηπειρώτες, Πόντιους κ.λπ. 60% οικονομικά προβλήματα, υγεία, ανεργία, 25% προβλήματα παιδικής και εφηβικής ηλικίας 10% συζυγικές σχέσεις. Προβλήματα.

Οι πιο πάνω διαπιστώσεις αναγκάζουν το γραφείο να υλοποιήσει δραστηριότητες για την αντιμετώπιση και θεραπεία των προβλημάτων τα οποία καταχωρούνται σε ατομικούς φακέλους, έτσι ώστε να γίνεται εύκολη και γρήγορη η ενημέρωση.

Οι εκθέσεις σημειώνουν ονομαστικά, πρόσωπα, βιομηχανίες και εταιρείες που βοήθησαν και τι προσφέρθηκε σε χρήματα και σε είδη:

Μοιράστηκαν 1.501,070 δραχμές. 500 κιλά κρέας. 16 τόννοι ποτοκάλια. Παιδικές τροφές. Μακαρόνια. Ζάχαρη. Καφές. 604 κιλά κατεψυγμένα ψάρια. Λάδι κ.λπ.

Ενισχύθηκαν 243 οικογένειες που ζήτησαν ενίσχυση.

Ας είναι επιφάνεια μια φωτογραφία, μακρινή εικόνα που παραμένει ανέγγιχτη. Το μάτι όμως αποκρυπτογραφεί μυστικά της ψυχής, διανυγή, ακτινοβολία που από τότε έδειχναν την πορεία προς το ατελείωτο καθήκον.

Νίκος Α. Μαρούγκας Μάρτιος 2002

Εθελοντής θα πει αυτός που του αρέσει να βοηθάει τον συνάνθρωπό του. Υπάρχει Υπηρεσία στο Δήμο μας. Εθελοντές είμαστε περίπου είκοσι άτομα άνδρες, γυναίκες.

Κάθε βράδυ έρχεται φαγητό στο σπίτι Τσάκου, από το αεροδρόμιο Ελευσίνος. Αυτό γίνεται κάθε βράδυ. Και τα Σαββατοκύριακα, Χριστούγεννα, Πάσχα, είμαστε παρόντες και προσφέρουμε υπηρεσία. Ότι τρώνε οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί το ίδιο ακριβώς παίρνουμε κι εμείς:

Υπάρχουν άτομα, που παίρνουν μεσημεριάτικο φαγητό από την εκκλησία. Αρκετοί απ' αυτούς που παίρνουν από μας το βραδυνό. Είναι κοντά πενήντα οικογένειες. Κάπου 150 άτομα.

Μοιράζουμε βέβαια και ψωμί, αρκετά εκλεκτής ποιότητας. Επειδή μου μένει καιρός από το Δήμο, πάω και στα ΚΑΠΗ και σε άτομα με ειδικές ανάγκες, όπου πρόεδρος είναι ο Γιάννης Δημακόπουλος.

Βρήκα μια γυναίκα, πρώην υπηρέτρια του Παπαδάκη. Με έστειλαν και της πήγα τρόφιμα. Την βρήκα σε κακά χάλια. Έτρεχε το νερό της βροχής από τη στέγη απάνω στο κρεβάτι της. Έπεσα να την περιμαζέψω, να την βοηθήσω.

Ύστερα από προσπάθειες, την μεταφέραμε στα λυόμενα του ΥΠΕΧΩΔΕ εξαιτίας των σεισμών. Θα μείνει εκεί για δύο χρόνια. Από εκεί και πέρα, θα δούμε τί θα κάνουμε.

Στο παλιό σπίτι δεν πλήρωνε ενοίκιο. Ήταν της αδελφής του Άκη Μαρούγκα και την άφηνε δωρεάν.

Πριν από λίγες ημέρες, με ειδοποίησαν και πήγα και πήρα τα πράγματά της και τα πήγα στα λυόμενα.

Όταν άρχισα τον εθελοντισμό, βρήκα την Μπαίτη Φραγκουλάκη στην ομάδα κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου. Αυτή πρωτοργάνωσε την ομάδα εθελοντών.

Ξεκίνησε με αντιδήμαρχο τον Μύρωνα Μαραγκάκη. Μ' αυτόν το ξεκίνησε.

Την ξέρω από μικρή, γιατί έμεναν κοντά στο σπίτι μου.

Σαν κοινωνική λειτουργός ήταν μοναδική. Ήταν μέσα σε όλα τα θέματα. Όλα τα ήξερε άριστα. Έπεφτε με τα μούτρα στα προβλήματα. Όλα τα αντιμετώπιζε με καλή διάθεση. Πρακτικά κι αποτελεσματικά. Αυτή η κοπέλα σ' έπειθε μ' ένα δικό της τρόπο. Σα να είχε δύναμη και μεράκι. Σου τα έδινε και τα χώνευες. Και τα έκανες δικά σου. Θυμάσαι; Την έκλαψε όλη η Ελευσίνα.

Μαρτυρία Κατίνας Λιάπη Ιούνιος 1990

Δεν μπορούσε να κυκλοφορεί. Δεχόταν επισκέψεις στο σπίτι. Η κατάσταση της υγείας της χειροτέρευε συνεχώς.

Είχαν συναντηθεί με την Μπαίτη παλιότερα σε κοινές κοινωνικές αποστολές και μου εξέφραζε τον θαυμασμό της.

Φαίνεται ότι την είχε επισκεφθεί στο νοσοκομείο η Μπαίτη με κάποια διευθύντρια του Υπουργείου Προνοίας.

Τον τελευταίο καιρό έγραφε στο κρεβάτι της σημειώματα από δικές της αναμνήσεις.

– Θέλω να γράψω κάτι για μια φίλη μου. Αρχίζω, δεν μου αρέσει και το σκίζω. Τι να κάνω; Θέλω να γράψω κάτι για την Μπαίτη.

– Αφού δυσκολεύεσαι, ας κάνουμε κουβέντα μαζί. Ξέρω κι εγώ κάτι, θα βάλουμε το μαγνητόφωνο. Θα δεις ότι θα βγει κάτι θαυμάσιο.

Το αποτυπωτικό μηχάνημα απέδωσε πιστότατα τα όσα ειπώθηκαν δεν πρόφτασε να τα χρησιμοποιήσει! Κι έφτασε ο καιρός ν' αποτελέσουν μαρτυρία για την έρευνά μου για την Μπαίτη Φραγκουλάκη-Ρόκα.

– Κάθησε κοντά μου. Εδώ. Κοντά μου. Όπως τότε. Θέλω να μιλήσουμε μαζί για την κόρη του Ασημάκη. Τούτες τις ημέρες την έχω συνεχώς στο μυαλό μου.

– Να ειδοποιήσω να έλθει να τη δεις;

– Δεν πρόκειται γι αυτό. Σου είπα. Θέλω να γράψω κάτι για το έργο της.

– Μπορούμε να το κουβεντιάσουμε.

– Κάθε μέρα που περνάει, γίνεται παρελθόν που παίρνει μαζί του πολλά σπουδαία, που θα εξαφανιστούν αν δεν τα σημειώσουμε. Φοβάμαι ότι δεν με παίρνει ο χρόνος που μου απομένει. Αυτή η κοπέλα επιτελεί ένα θαυμάσιο έργο. Δίνει ολόκληρο τον εαυτό της για τον άνθρωπο. Όλη τη νύχτα προσπαθώ να βρω λόγια να τα γράψω να μείνουν, όπως τα αισθάνομαι. Είχαμε τρέξει μαζί τότε

που μπορούσα! Μου έλεγε ότι με θαύμαζε. Νόμιζα ότι το έκανε για κοπλιμέντο. Και της είπα: «Από τα νιάτα μου ίσαμε πριν αρρωστήσω έκανα ό,τι έκανες εσύ. Τότε ήταν πολύ δύσκολα πράγματα: Αλβανία, πόλεμος, κατοχή, αντίσταση. Λέω ότι τα κατάφερα. Αλλά εσένα, Μπαίτη μου, δε σε φτάνει κανένας. Εσύ, βρε παιδί μου, δημιουργείς δικούς σου νόμους. Αυτό θα πει: δουλεύεις την αρετή με δική σου πρωτοβουλία και ευθύνη. Παλεύεις στήθος με στήθος με τη δυστυχία των ανθρώπων, την κακιά τους μοίρα και βγαίνεις νικήτρια με το σπαθί στο χέρι.

– Πραγματικά. Είναι ένας άγγελος απάνω στη γη που φεγγοβολάει.

– Εγώ σου λέω ότι δεν θα βρεθεί άλλος να συνεχίσει το έργο της.

– Δεν είναι σωστό. Κάποιοι μπορούσαν να το πουν αυτό για σένα. Να λοιπόν μια Μπαίτη, που, όπως λες, σε ξεπερνάει και την θαυμάζεις.

– Μα πρόκειται για περίπτωση εντελώς σπάνια.

– Πραγματικά είναι σπάνιος ο αθλητής. Το ότι την θαυμάζεις, θα πει ότι, αν μπορούσες, θα ήσουν μαζί της. Κατά τον ίδιο τρόπο, όσοι τη θαυμάζουν, θα πάρουν από την ακτινοβολία της και θα συνεχίσουν. Μπορεί να μην τη φτάσουν. Το ότι όμως θα συνεχίσουν, είναι θετικό σημείο.

– Θέλεις να πεις ότι περιτεύει να γράψω κάτι;

– Όχι βέβαια. Ίσα ίσα επιβάλλεται να το κάνεις. Όταν μάλιστα προέρχεται από μια αγωνίστρια όπως εσύ, ένας λόγος πάρα πάνω. Τα γραφτά σου, κι αυτά που θα γράψεις για την Μπαίτη, θα δημοσιευτούν κάποτε. Πρόκειται λοιπόν για μαρτυρίες που θα πιάσουν τόπο.

– Εντάξει λοιπόν. Έχω να σου πω τούτα γι' αυτήν. Είναι ο άνθρωπος που έχει πλήρη επίγνωση του χρέους του. Έχει κάνει ψύχραιμα την εκλογή της. Παίρνει σταθερά τις αποφάσεις της. Ενεργεί χωρίς δισταγμό. Πηγαίνει ολοίσια στο στόχο της. Τίποτα δεν την εμποδίζει. Να σου πω και κάτι άλλο: Είναι σωστή. Ευαίσθητη. Ειλικρινής. Θέλω όμως να σου πω και κάτι άλλο για να βεβαιωθώ αν συμφωνείς μαζί μου. Λένε: «Πράξε το καλό σε τούτο το κόσμο και θα το βρεις σαν αμοιβή στον άλλον». Πιστεύω ότι, αυτό που λέμε: ηθική πράξη, δεν έχει σαν συνέπεια την αμοιβή. Δηλαδή, αφού είναι πράξη ελευθερίας και ευθύνης η ηθική πράξη πάει να πει ότι δεν έχει ανάγκη από αμοιβές. Γιατί, η αρετή είναι η ίδια η ευτυχία.

– Είναι πέρα για πέρα λογικό όπως το θέτεις. Ας μη βγάλουμε συμπεράσματα. Υπάρχουν κι άλλοι κόσμοι, ιδεατοί. Γύρω μας κινείται

ένας κόσμος αθέατος. Άγνωστος. Άγνωστο το μέλλον. Ας μείνουμε ως εδώ.

– Μπορώ να τοποθετήσω την Μπαίτη σαν μία ηθική προσωπικότητα. Να την πω: Αλήθεια, ομορφιά, αρετή έξω από προϋποθέσεις. Ό,τι κάνει είναι εντελώς δικό της, δική της ευθύνη. Οι λογαριασμοί και τα “δώσε-πάρε” δεν της ανήκουν.

– Πολύ ορθά την τοποθετείς.

– Δηλαδή δεν επιδρούν απάνω της εξωτερικές επιρροές, ούτε μεταφυσικές τοποθετήσεις. Έχουμε να κάνουμε, με ένα εσωτερικό μέγεθος που είναι ολόκληρος ο εαυτός της. Άρα, ο ηθικός άνθρωπος δεν έχει ανάγκη από αμοιβές. Έτσι βλέπω εγώ την Μπαίτη. Έτσι θα την περιγράψω. Τι λες εσύ;

– Πιστεύω ότι θα φτιάξεις ένα θαυμάσιο κείμενο. Τί θα έλεγες αν το έστελνες στα γενέθλιά της με μια ανθοδέσμη;

– Ανθοδέσμη ναι. Επαίνους όμως, όχι. Ο λόγος είναι ότι δεν κάνει ό,τι κάνει για να την παινέσουν. Στο είπα και πριν. Το έργο της είναι ο εαυτός της. Αν έπαιρνε ένα τέτοιο σημείωμα από μένα δικαιολογημένα θα πίστευε ότι δεν την έχω καταλάβει.

Το σημείωμα δεν κατέστη δυνατό να γραφτεί. Ούτε πήγε ανθοδέσμη στα γενέθλια της Μπαίτης. Η υγεία της στάθηκε εμπόδιο. Η Μπαίτη έμεινε στα απραγματοποίητα. Έμεινε όμως τούτη η αναφορά η οποία δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από ένα σημείωμά της που δεν έγινε. Πιστεύω μάλιστα ότι παρουσιάζεται ολοζώντανη η Μπαίτη.

Η Κατίνα πέθανε ύστερα από λίγους μήνες. Από τα ανεκπλήρωτά της ήταν και το σημείωμα για τη Μπαίτη. Δεν το ξεχνούσε. «Αυτό που δεν μπόρεσα να κάνω εγώ για την Μπαίτη το χρεώνω σε σένα». Θα το πράξω αγάπη μου. Τώρα, για δυο λόγους: ο πρώτος, να ικανοποιήσω την επιθυμία σου. Ο δεύτερος από προσωπικό χρέος. Θα το πράξω όπως με δίδαξε ο δάσκαλός μου: «*Με ειλικρίνεια, με συνέπεια και με επίγνωση της αξίας*». Δεν θα γράψω κυρά μου, ένα σημείωμα, όπως το είχες σκεφτεί. Θα γράψω βιβλίο για τη Μπαίτη.

Γιατί ανέβηκε σε επίπεδο πιο πάνω από όλους εμάς. Σ’ αυτό που φτάνει ο άνθρωπος ν’ αγαπάει τους ανθρώπους. Μόνον έτσι θα ησυχάσω σκεπτόμενος ότι χαιρείται η ψηχή σου. Πρέπει να γράψω, ότι, η φίλη σου παίρνει πρωτοβουλίες. Είναι αυτόφωτος άνθρωπος η Μπαίτη. Δεν είναι τόσο με κόκκαλα σάρκα και αίμα, αλλά μια αυτόνομη ηθική βούληση. Είναι καθορισμός με ηθικές αξίες που αναβλύζουν από αυτόθετους ηθικούς νόμους. Αυτά θα γράψω, αγάπη. Αυτά ταιριάζουν στη φίλη σου τη Μπαίτη, ίσως και σε σένα.

Με την Αγγελική Καλυμνάκη-Θεοφανάκη

Μάιος 2001

Την Μπαίτη, την γνώρισα τον Οκτώβρη του 1975. Αυτή τη χρονιά είχε πάρει το πτυχίο της από την Ανωτέρα Σχολή Κοινωνικής Εργασίας Χ.Ε.Ν.

Σκόπευα κι εγώ τότε να φοιτήσω σ' αυτή τη Σχολή.

Οι εξετάσεις γίνονταν υπό τύπο συνέντευξης. Αυτό με δυσκόλευε. Είχα φοβηθεί. Δεν ήξερα σε ποιο σημείο στρέφονται οι ερωτήσεις.

Προτιμούσα χίλιες φορές να μου έδιναν να γράψω κάποια έκθεση, κάποια ζητήματα ιστορίας όπως τα είχαμε διδαχθεί στο σχολείο, παρά αυτό το πρωτόβγαλτο. Το έλεγαν «έλεγχος προσωπικότητας» κάτι που δεν ανήκει στην κατηγορία των γνώσεων. Αυτός ήταν ο λόγος που φοβούμουν. Γιατί κρινόταν η τύχη μου από απαντήσεις σε ερωτήματα που δεν γνώριζα το περιεχόμενό τους από πριν.

Έτρεξα, βρήκα την Μπαίτη, της είπα το πρόβλημά μου και την παρακάλεσα να με κατατοπίσει, να μου έλεγε κάτι που θα με βοηθούσε, αφού γνώριζε το εσωτερικό κλίμα της Σχολής.

Πρέπει να σου το πω: Έδειξε θερμότατο ενδιαφέρον.

Πήγαμε στην παραλία για έναν καφέ. Με κατατόπισε στο τι έπρεπε να κάνω, τι περίπου θα με ρωτούσαν και πώς θα έγραφα το βιογραφικό μου, το οποίο μετρούσε στην εισαγωγή μου στη Σχολή.

Το ενδιαφέρον της στάθηκε ζωντανό, ώσπου να δώσω εξετάσεις.

Με φώναξε στο σπίτι της. Είχε πάρει απάνω της το ζήτημά μου.

- Συνεχίστηκαν βέβαια οι σχέσεις σας.
- Όχι μόνο συνεχίστηκαν, αλλά, σαν φοιτήτρια, μου στάθηκε μοναδικό στήριγμα. Μου έδωσε τα βιβλία της, σημειώσεις που κρα-

Εορτή της γυναίκας. Σπάνια κοινωνική λειτουργός η Μπαίτη Φραγκουλάκη - Ρόκα. Μια ζωή στρατευμένη στην μεγάλη υπόθεση της ζωής. Αισθάνεται υπεύθυνος άνθρωπος. Έχει συνείδηση του τι πράττεις. Υπήρξε ο αδάμαστος μαχητής υπέρ του ανθρώπου, εξέχουσα φυσιογνωμία και υπέρμαχος της αρετής.

τούσε στη Σχολή. Πολυτιμότητα εφόδια για μένα. Μίλησε με τα καλύτερα λόγια για μένα, και σ' αυτήν οφείλω το ότι προσλήφτηκα στο Α' ΚΑΠΗ.

- Μήπως υπάρχει κάποια δόση υπερβολής σ' αυτό;
- Θέλω να πιστεύω πως όχι. Ήταν στενότατα συνδεδεμένη με τον

τότε Δήμαρχο Μιχάλη Λεβέντη. Την είχε τότε δεξί του χέρι. Ήταν, κατά την άποψή μου, αδύνατο να της χαλάσει χατήρι όταν η ίδια του πρόσφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες, εκτός του ότι, και πολιτικά ανήκουν στην ίδια παράταξη.

– Κάτι πιο συγκεκριμένο;

– Η Ελευσίνα και ο Δήμος Ελληνικού είναι οι πρώτοι Δήμοι στη χώρα μας που ξεκίνησαν πιλοτικά το πρόγραμμα κοινωνικής υπηρεσίας στο Δήμο. Το ξεκίνησε από το άλφα. Το ανέπτυξε. Τα αποτελέσματα υπήρξαν εντυπωσιακά. Εξαιτίας της ξάπλωσε σ' όλη την Ελλάδα. Το τονίζω αυτό. Την καλούσαν σε άλλες πόλεις. Έκανε ομιλίες και οργάνωνε Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία στους Δήμους. Είναι το πρόσωπο που ανέπτυξε τον εθελοντισμό στην Ελευσίνα από δική της πρωτοβουλία.

– Μου διέφυγε να σε ρωτήσω. Πώς άρχισε να λειτουργεί το πιλοτικό πρόγραμμα που αναφέρθηκες πιο πάνω στο Δήμο μας;

– Όταν υπάρχει θέληση και μεράκι μπορούν να γίνουν πολλά. Για να λειτουργήσει το πρόγραμμα χρειαζόταν κάποιος να εργαστεί. Ο Δήμαρχος της ανέθεσε το έργο και στα χαρτιά είχε προσληφθεί σαν καθαρίστρια, κάτι που δεν απαιτούσε γραφειοκρατικά και ανήκε στην δικαιοδοσία του Δημάρχου. Δεν υπήρχε βέβαια οργανική θέση αφού δεν υπήρχε και αντίστοιχη υπηρεσία. Το ζήτημα τακτοποιήθηκε αργότερα με τροποποίηση του οργανισμού εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου. Στις αρχές δεν είχε ούτε ένα γραφείο να δουλέψει. Ξεκίνησε με δυσκολίες στο Δήμο. Προτιμότερο είναι να σου μιλήσει για τότε ο κύριος Μύρωνας Μαραγκάκης. Πρέπει να πούμε ότι ήταν η οργανώτρια της διεθνούς συνάντησης στα 1985, ότι μετείχε στην Επιτροπή Αισχυλείων ότι οργάνωσε το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου και ήταν προϊστάμενη.

– Μα, πώς τα πρόφταινε όλα αυτά; Σπίτι; Παιδιά; Σύζυγος; Έτσι όπως μου τα λες, δεν την έβλεπε το σπίτι.

– Πραγματικά. Δεν την έβλεπε το σπίτι. Τα παιδιά τα έβλεπε η μητέρα της, ο δε άνδρας της, όχι μόνο δεν γκρίνιαζε, ίσα ίσα την προέτρεπε, γιατί κι αυτός ήταν το ίδιο όπως η γυναίκα του. Πρέπει να θυμηθούμε ότι είχαν σχέσεις από τα μαθητικά τους χρόνια, από μικροί. Αυτό θα πει ότι ταίριαζαν σε όλα, γι' αυτό έφτασαν ως το γάμο κι έκαναν ευτυχισμένη οικογένεια.

– Οπωσδήποτε θα συνάντησε δυσκολίες, αισθήματα ζήλιας, εχθρότητες, με τί τρόπο τα αντιμετώπιζε;

- Με βοηθάς αρκετά με τις ερωτήσεις σου, έτσι, που να παρουσιαστεί εξολοκλήρου η πραγματική εικόνα. Ήταν ένα πρόσωπο χαμηλών τόνων. Ο άλλος όμως απέναντί της, καταλάβαινε ότι είχε να κάνει με πρόσωπο σοβαρό και σταθερό. Αρκετοί, ενώ είχαν σκεφτεί να την βλάψουν σε κάτι, δεν το πραγματοποιούσαν. Το δεύτερο ήταν ότι δεν ήξερε να προσβάλλει τον άλλο. Και να ήθελε κανείς να της κάνει κακό. – τι κακό; Μόνο από ζήλια – θα το επιχείρουμε. Αλλά, και σε φανερές περιπτώσεις, κι όταν της λέγαμε κάτι συγκεκριμένο μέχρι και πρόσωπα και την προτρέπαμε να αντιδράσει, απαντούσε: *«Δεν πειράζει. Θα το καταλάβει μόνος του και θα σταματήσει»*. Ένα σημείο που θα μπορούσε να της δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα ήταν, από το ότι ήταν πολιτικοποιημένη. Ανήκε στην αριστερά, και, μικρή, πουλούσε ριζοσπάστη. Καλά που και ο Δήμαρχος τότε ήταν της ίδιας πολιτικής παράταξης. Ζόρισαν όμως τα πράγματα όταν ήρθε ο Παπαπέτρου. Θα μπορούσε να χάσει της δουλειά της. Δεν έγινε όμως, γιατί ήταν μοναδικό πρόσωπο. Μοναδική περίπτωση, τόσο σπουδαία, που ούτε οι πολιτικές αντιθέσεις που ήταν τότε αρκετά της μόδας, μπόρεσαν να της κάνουν κακό. Ρώτησε όμως γι' αυτό το ζήτημα τον κύριο Μύρωνα Μαραγκάκη, συνεργάστηκε μαζί της, Θα σε κατατοπίσει καλύτερα.
- Δηλαδή, δεν υπήρξε καμία δύναμη ικανή, να εμποδίσει, ή να ανακόψει το δρόμο της. Ότι δεν είναι σχήμα λόγου αν πούμε ότι και τα δυσκολότερα εμπόδια παραμέριζαν για να περάσει.
- Είναι ακριβές όπως το λες, θα στο πω και διαφορετικά: Μυριζόταν τη δυστυχία από μακριά. Και τότε δεν την έπιανες με τίποτα. Άκου και τη συνέχεια: Οργάνωσε ομάδες στα σχολεία που σκοπός τους ήταν, ο πόλεμος κατά των ναρκωτικών και ο εντοπισμός των εμπόρων ναρκωτικών που πλησιάζουν τα σχολεία.
- Πες μου, σε παρακαλώ, περισσότερα, λεπτομέρειες, δηλαδή, γι' αυτό το ζήτημα.
- Πίστευε ότι *«το φρούριο πέφτει από μέσα»*. Έφτιαξε τέτοιες ομάδες. Φανερές ομάδες στα σχολεία. Όλοι οι μαθητές το γνώριζαν. Η ομάδα προπαγάνδιζε εναντίον των ναρκωτικών με όσα είχε διδαχθεί. Το κλίμα μέσα στο σχολείο γίνεται σταθερά εναντίον των ναρκωτικών. Εύκολα εντοπιζόταν κάποιος μαθητής πριν ακόμα εξαρτηθεί. Γνωρίζω ότι απέδωσε θαυμάσια το πρόγραμμα γιατί δεν είχαμε κανένα κρούσμα. Μπήκαν και οι γονείς στο πρόγραμμα. Δραστηριοποιούσε τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων και τους

μιλούσε για τα νάρκωτικά και άλλα προβλήματα της νεότητας. Έφερνε ομιλητές ειδικούς από την Αθήνα και αλλού που ανέπτυσσαν διάφορα κοινωνικά και άλλα θέματα.

– Σκέψου, Κική, να είχαμε ανεξάρτητο γραφείο με μια ομάδα γύρω της, και αυτή, σαν συντονίστρια να μοίραζε αρμοδιότητες, αποστολές, έρευνες και πρακτικές αντιμετώπισης! Σίγουρα δεν θα είχε ανάγκη η Ελευσίνα από δημόσιες και δημοτικές Υπηρεσίες.

– Μα κάτι τέτοιο γινόταν. Δουλεύαμε αρκετές, σε ώρες έξω από τη δουλειά μας. Τώρα θυμήθηκα κάτι σπουδαίο: Με πήρε μια μέρα και μου είπε: «*Πάμε κάπου. Θα το χαρείς*». Πήγαμε στην κάτω Ελευσίνα, στις φτωχογειτονιές. Ήξερε τα σοκάκια με κλειστά μάτια. Θα στο πω και ποιητικά: Τα σοκάκια την έβλεπαν και χαιρόταν η καρδιά τους. Φτάσαμε σ' ένα χαμόσπιτο. Με σταμάτησε μπροστά στην πόρτα: «*Κάνε ό,τι κάνω*». Έβγαλε τα παπούτσια της. Έκανα κι εγώ το ίδιο. Μπήκαμε. Τι υποδοχή ήταν αυτή;

Όπως ξέρεις στην Ελευσίνα κατοικούν αρκετοί Μουσουλμάνοι από τις Σέρρες. Είχε φτάσει εκεί η χάρη τους. Θαύμασα την καθαριότητα αυτών των ανθρώπων, την ομορφιά των γυναικών. Σ' αυτούς έκανε μεγάλη δουλειά η Μπαίτη. Εκτός από τις τρέχουσες βοήθειες, ασχολήθηκε πολύ με τη γυναίκα σα σύζυγο και σαν ανύπανδρη. Το θαυμάσιό της ήταν ότι κατάφερε και μπήκαν όλα τα παιδιά τους, από το νηπιαγωγείο ίσαμε το Δημοτικό Εχολείο κι όταν χρειαζόταν, και στο Γυμνάσιο. Δεν καταλάβαινε τί θα πει ντόπιος και τί ξένος. Μια και αναφερόμαστε στους Μουσουλμάνους της Ελευσίνας θέλω να σου θυμήσω το δικό τους θρήνο στην κηδεία της Μπαίτης. Το δικό μας μοιρολόγι δεν είναι τίποτα μπροστά στον δικό τους θρήνο. Όλες με ριγμένο στο πρόσωπο το μαντίλι και με ξεπλεγμένα τα μακριά μαλλιά ριγμένα στο πρόσωπο μπροστά, μαυροντυμένες, χτυπιόντουσαν φωνάζοντας απελπισμένα. Μέσα από τις φωνές τους ξεπηδούσε κάθε τόσο η λέξη: «Μπαίτη». Είχαμε διαλυθεί όλοι. Και οι σκληρότεροι. Ήταν η μοναδική τους προστασία. Αυτή τους έδινε λύσεις σε όλα. Αν πας στα σπίτια τους σήμερα, θα δεις σε όλα τη φωτογραφία της Μπαίτης. Πρέπει να το σημειώσουμε για να γίνει γνωστό και να μάθουμε μερικοί ότι υπάρχουν, ακόμα και ξένοι, που εκτιμούν με σαφή τρόπο, το καλό που τους έκανε κάποιος.

– Χαίρομα πολύ, Κική, για την αναφορά που έκανες για τους Μουσουλμάνους της Ελευσίνας σε σχέση με την Μπαίτη. Είναι κάτι άγνωστο για τους Ελευσινιώτες. Είναι κάτι θαυμαστό, ωραίο, ανώτερο. Θα το έλεγα μαγαλοπρεπές.

– Η Μπαίτη τους ήξερε όλους με τα μικρά τους ονόματα. Έπινε τον καφέ μαζί τους. Είχε σπάνια ακτινοβολία. Πρέπει να προσθέσω ότι και στην «φιλική φωλιά» του παπά Γιώργη Πυρουνάκη πρόσφερε υπηρεσίες κι ας ήταν κάτι άρτια οργανωμένο κάτω από τις σπάνιες γνωριμίες και ικανότητες του παπα Γιώργη.

– Πες μου κανένα περιστατικό, αφού ήσουν, όπως φαίνεται, πολύ κοντά της. Είναι κι αυτό ένας τρόπος να την γνωρίσουμε.

– Είναι πολλά: Θα σου πω λίγα: Είχε πεθάνει ένας άπορος. Δεν είχαν ρούχα να τον ντύσουν. Πήγε στο σπίτι της, ξεκρέμασε από τη ντουλάπα ένα κοστούμι του άνδρα της και τον βόλεψαν, να μην πάει γδυτός στον άλλο κόσμο.

Κρατώ σημεία της ουσίας σου, συνεχίζω τη ζωή μου μαζί σου. Σ' έχω πάντα κοντά μου. Σου έφερα λουλούδια που τ' αγαπούσες. Θα 'ρχομαι πάντα. Το έχω ανάγκη. Θα 'ρχομαι όσο υπάρχω ώσπου να συναντηθούμε ξανά.

Είχαμε πάει στα γραφεία Πρόνοιας στο Αιγάλεω με το αυτοκίνητό της. Το παρκάραμε κάπου. Πηγαίναμε να μας δώσουν οικονομικές ενισχύσεις. Το μυαλό μας ήταν στο πώς θα πετυχαίναμε κάτι. Μείναμε κάμποσο στην Πρόνοια. Όταν φύγαμε είχε ξεχάσει πού παρκάραμε το αυτοκίνητό της. Γελούσαμε. Μου είπε: «Πρόσεξε μην το πούμε και γίνουμε ρεζίλι». Όταν έπαιρνε το μισθό της, σπάνια έφτανε στο σπίτι της, χωρίς να έχει φύγει κάποιο ποσόν. Κάποτε αρκετά μεγάλο! «Το χρήμα, Κική, να το χρησιμοποιείς και σαν εργαλείο για κάτι καλό. Τότε πιάνει τόπο». Περιποιόταν πολύ τον εαυτό

της. Κάποτε είχε φορέσει ανάποδα το καλτσόν της. Όταν της το είπαν δεν τρόμαξε, ούτε στενοχωρήθηκε. Χαμογέλασε και είπε: «Δεν πειράζει».

Μου μιλούσε για τα πρώτα μαθητικά της χρόνια. Για τις μητέρες που έπιαναν τα κάγκελα του σχολείου, περιμένοντας το διάλειμμα στις δέκα, για να ταΐσουν το παιδί τους, με το μελάτο αυγό. Περίμεναν στην πόρτα του σχολείου, να το πάρουν από το χεράκι, να κουβαλούν την τσάντα του και κάτι άλλα τέτοια, χαζά, όπως τα έλεγε: «Αυτές οι μανάδες, μοιάζουν σαν την μαϊμού, που από την πολλή αγάπη της σφίγγει στην αγκαλιά της το παιδί της, ώσπου το πνίγει». Δεν αφήνουν το παιδί ν' αναπτυχθεί μόνο του, ν' αντιμετωπίσει τον εαυτό του.

Ήθελε να γίνει δασκάλα, να διδάσκει. Έδωσε, αν θυμάμαι, πανελλήνιες εξετάσεις και απέτυχε. Βρήκε όμως τον εαυτό της.

– Πίστευε στο Θεό; Ήταν θεούσα;

– Πίστευε στο Θεό. Όχι όμως θεούσα. Είχε δική της αντίληψη για την φιλανθρωπία. Η αριστερή της τοποθέτηση, πιστεύω ότι ήταν αυτή που την έκανε να βλέπει την φιλανθρωπία όχι θρησκευτικά αλλά κοινωνικά. Σαν πραγματική υποχρέωση κι όχι σαν κάτι που το κάνεις για να αμοιφθείς. Δεν πιστεύω να υποστήριζε το θρησκευτικό: «κάνε το καλο και άξιος ο μισθός σου». Αυτή έκανε το καλό γιατί το πίστευε σαν κοινωνική υποχρέωση. Και το πήρε σαν προσωπικό της χρέος. Το έκανε, ούτε για να της πούνε μπράβο, ούτε για να πάει η ψυχή της στον παράδεισο.

– Τί έχεις να μου πεις για την αρρώστια της;

– Πρώτα, πρώτα, ήξερε τί είχε, ήξερε και τι την περίμενε. Η στενοχώρια της ήταν που δεν μπορούσε να συνεχίσει το έργο της. Μου έλεγε: «Αν σε μπόλιασα, συνέχισε το έργο σου».

Τη στήριξε ο άνδρας της. Στεκόταν κοντά της. Την ανακούφιζε. Γνώριζαν και οι δύο ότι ήταν λίγη η ζωή της. Πιστεύω μάλιστα ότι αυτή παρηγορούσε τον άνδρα της. Αυτό που ξέρω είναι ότι προετοίμαζε τα παιδιά της. Ότι τα έσπρωχνε στον πατέρα τους. Αγαπούσε πολύ τον Θανάση. Ανέθετε πρωτοβουλίες στα παιδιά της έτσι, που να μην πέσουν στο χάος όταν θα έφτανε το κακό.

– Πιστεύω ότι κάναμε ένα καλό μνημόσυνο για την Μπαίτη. Ότι εκπληρώνουμε μια στοιχειώδη υποχρέωση και ότι θα δώσουμε στην Ελευσίνα μια γραπτή μαρτυρία, που μπορεί να σταθεί ωφέλιμη, αλλά και οδηγός. Μένει τώρα να σε ρωτήσω και το τελευταίο: Ο εαυτός σου και η Μπαίτη, μετά το θάνατό της.

– Δεν είχα φανταστεί αυτήν την ερώτηση. Αγγίζεις κάτι που με

πονάει. Δυσκολεύομαι να σου περιγράψω αυτόν τον πόνο. Με την Μπαίτη αλληλοσυμπληρωνόμαστε. Το χρωστάω σ' αυτήν. Μου λείπει. Μου λείπει κάθε λεπτό της ώρας. Τη βλέπω ζωντανή μπροστά μου. Να μου χαμογελάει. Στα δύσκολα μου βάζω φωνή: «*Βοήθα και συ ρε Μπαίτη*». Πίστεψέ με. Έτσι ξεπερνάω τις δυσκολίες. Έχω τη φωτογραφία της στο γραφείο μου. Κάθε πρωί της λέω «καλημέρα». Μου χαμογελάει. Γεμίζει τις μπαταρίες μου δύναμη και κουράγιο.

Πάω συχνά στο νεκροταφείο και της ανάβω το καντήλι. Διατηρώ ανθοδοχείο. Αλλάζω λουλούδια με φρέσκα.

Αυτός είναι ο εαυτός μου μετά το θάνατο της Μπαίτης. Προσπαθώ να βρω έναν τρόπο να σου το πω διαφορετικά: Σήμερα, για μένα, είναι μια εσωτερική δύναμη. Ένας οδηγός.

Μια φωνή που μου λέει: «*Όλα τα μπορεί ο άνθρωπος όταν θέλει. Κι εσύ μπορείς*». Πρέπει, τέλος, να σου πω ότι δοξάζω το Θεό που μου χάρισε μια τέτοια δύναμη που την ονομάζω Μπαίτη.

Ήταν βαθύτατα συγκινημένη. Μου έδωσε κείμενο του επικήδειου λόγου της για την Μπαίτη. Είναι ένα κείμενο σε στύλ λιτότητας, που κατορθώνει να μην ξεσπάει σε θρήνους πολυλογικούς, ει-κονίζει όμως τον πόνο της. Τον πόνο της συνεργάτιδας, της μαθήτριάς, της φίλης σε μια ατελείωτη κοινή προσπάθεια, που τώρα θα την συνεχίσει μόνη.

Αγαπημένη μας Μπαίτη

Δεν θα ήθελα ποτέ να βρίσκομαι στη θέση να σου απευθύνω το τελευταίο αντίο, αν και, για μας, δεν έφυγες. Θα είσαι πάντα μαζί μας, δίπλα μας, κοντά μας και θα παραδειγματιζόμαστε από τη ζωή, το έργο και το ανθρώπινο μεγαλείο σου.

Αγαπημένη μας Μπαίτη

Τί θα μπορούσε να πρωτοπεί κανείς για σένα; Για την καρδιά σου, που χώραγε όλο το κόσμο μέσα;

Για τη δύναμη, το μεγαλείο και την αρχοντιά της ψυχής σου, που μέχρι την τελευταία στιγμή, παρ' ότι πάλευες για την υγεία σου και την ζωή σου, συνέχιζες να προσφέρεις και να ενδιαφέρεσαι για τους ανθρώπους σου;

Αγαπημένη μας Μπαίτη

Δε θα λείψεις μόνον από την οικογένειά σου, από τους φίλους σου, από τους συνδέλφους σου, αλλά και από όλον εκείνο τον κόσμο, που του δόθηκες ολόψυχα μέχρι τέλος.

Σ' αγαπήσαμε και θα 'σαι πάντα στις καρδιές μας γιατί το αξίζεις.

Ευχόμαστε, ο Θεός να δώσει δύναμη στην οικογένειά σου, που σίγουρα μέσα στον πόνο τους είναι υπερήφανοι για σένα.

Αντίο αγαπημένη μου Μπαίτη

Οι συνάδελφοί σου Κοινωνικοί Λειτουργοί

Πλήρη αποκάλυψη μας δίνει η Κική Θεοφανάκη-Καλυμνάκη. Είναι μια “εκ βαθέων” θεώρηση.

Σε τούτη την εποχή, του ψεύδους, της βίας, του πανικού και του άγχους, ας σκύψουμε με ευλάβεια στο φαινόμενο Μπαίτη. Μας άφησε το φως του νου της και τη δροσιά της καρδιά της. Άφησε ξάστερη σκέψη και ευγένεια αισιοδοξίας. Πίστεψε στην αξία και στο μέλλον του ανθρώπου.

Το ηθικό και κοινωνικό έργο δεν είναι καταναλωτικό αγαθό - προσφορά, ζήτηση - Έχει δικές τους διαστάσεις. Πρέπει να σταθούμε λίγο σ' αυτό το σημείο.

Η ηθική πράξη παρουσιάζεται αρχικά σαν όραμα, σαν σκέψη. Προχωρεί προς την έφεση (θέληση) και πραγματώνεται σαν έργο λαχτάρας και κατάκτησης της αρετής. Είναι κάτι, που πηγάζει εσωτερικά και δεν είναι εντολή δοσμένη απ' έξω. Το άτομο ενεργεί υπεύθυνα και ελεύθερα. Αδέσμευτα, ειλικρινά. Όχι εντυπωσιακά και φαρισαϊκά. Με συνέπεια. Όχι για σήμερα και αύριο, αλλά για πάντοτε. Αυτό ονομάζεται πόθος τελειότητας. Αυτό κρίνει την ποιότητα, την γνησιότητα και το μέγεθος της αρετής.

Η Μπαίτη είχε κατακτήσει ολόκληρο το φάσμα της ηθικής πράξης, της τελειότητας.

Με τον Μύρωνα Μαραγκάκη

9 Ιουνίου 2003

Ερευνώντας να βρω στοιχεία για την Μπαίτη, συναντούσα σ' αυτά αναφορές στον φίλο και αγαπητό μου Μύρωνα Μαραγκάκη, να παίζει ουσιαστικό ρόλο στην όλη πορεία της Μπαίτης. Είδα ότι διέθετε στοιχεία, που την απεκάλυπταν, τόσο σαν άτομο, όσο κυρίως σαν κοινωνική παρουσία με υψηλότατο ηθικό περιεχόμενο.

Είχα κάθε λόγο να πιστεύω στην ορθή, δίκαιη κρίση του και στην σωστή τοποθέτηση και σκέψη του εξαιτίας, τόσο από τις προσωπικές μου σχέσεις μαζί του, όσο και από την όλη κοινωνική συμπεριφορά και προσφορά του στον τόπο.

Η συζήτηση που κάναμε σχετικά με την Μπαίτη τοποθέτησε σωστά μερικά ουσιαστικά, κάπως αμφιλεγόμενα στοιχεία, που έβλεπα ότι περιείχαν συναισθηματική φόρτιση. Θετική και αρνητική.

Η συζήτηση που ακολουθεί τοποθετεί την Μπαίτη στο αληθινό της βάθος:

– Σ' ευχαριστώ που δέχτηκες να με βοηθήσεις σε μια αποστολή, που την αισθάνομαι ιερή. Μπαίνω αμέσως στην ουσία του θέματος: Πρόκειται για τη Μπαίτη Φραγκουλάκη: Εδώ και τρία χρόνια παρουσιάστηκε στο προσκήνιο ενδιαφέροντος, το να γραφτεί κάτι γι' αυτήν και για την κοινωνική προσφορά της. Έπεσε σε μένα ο κλήρος. Καταπιόστηκα με κέφι, δεν είχε όμως συνέχεια το ενδιαφέρον κι έμεινα με μισή εργασία η οποία πήγε στα ημιτελή. Το πράγμα ξαναζωντάνεψε εντονότερα.

Ήδη, θεωρώ σχεδόν τελειωμένη την αποστολή μου. Μένουν όμως μερικά σημεία, κάπως ασαφή, στα οποία, κατά την άποψή μου, μόνον εσύ θα παρουσιάσεις ορθά.

– Ξεκίνησες την κουβέντα κάπως ανάποδα. Εγώ πρέπει να σε ευχαριστήσω που μου δίνεις τη σπανία ευκαιρία να συμμετέχω στην προσπάθειά σου. Είναι για μένα τίτλος τιμής. Γιατί πρόκειται για σπάνια προσωπικότητα, για σπάνια κοινωνική προσφορά, κυρίως όμως για κάτι που πρέπει να γίνει γνωστό, όχι σαν ευχαριστία προς την ίδια, αλλά σαν δείγμα γραφής, που μπορεί να γίνει οδηγός πορείας.

– Πώς γνωρίστηκες μαζί της;

– Όπως ξέρεις, η δημαρχία Παπαπέτρου, ακολούθησε τη δημαρχία Μχάλη Λεβέντη.

Η επιτυχία μας δεν άρεσε βέβαια στην προηγούμενη δημαρχία. Υπήρχε, όπως ξέρεις, και σαφής απόσταση στο πολιτικό μέρος, το οποίο, αυτή την εποχή, παρουσιαζόταν έντονο. Μέσα σ' αυτό το κλίμα, όταν αναλάβαμε, βρήκαμε, μεταξύ των άλλων, την Μπαίτη εργαζόμενη στο Δήμο.

– Θίγεις ένα ζήτημα που αποτελεί πρόβλημα στην έρευνά μου. Λέγεται ότι δεν την είδατε με καλό μάτι, γιατί δεν ανήκε στη δική σας πολιτική παράταξη. Μερικοί μου μίλησαν για ανοιχτή περιφρόνηση γιατί ανήκε στο Κ.Κ.Ε. Θέλω την άποψή σου.

– Εγώ θα αφήσω τα γεγονότα να μιλήσουν: Με την υπ' αριθμό 4/91 απόφαση του Δημ. Συμβουλίου ορίστηκα αντιδήμαρχος και μου ανατέθηκαν οι διοικητικές, οικονομικές, και τεχνικές υπηρεσίες. Ακόμα Πρόεδρος του Α' ΚΑΠΗ και υπεύθυνος όλων των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Εκεί την συνάντησα.

– Δηλαδή; Αναλυτικότερα αυτό το σημείο σε παρακαλώ.

– Την βρήκα με βασικό αντικείμενο τα Αισχύλεια. Επίσης, επέβλεπε στο Πνευματικό Κέντρο, τα τμήματα χορού, ζωγραφικής και μουσικής. Δεν είναι σωστό ότι την είδαμε με κακό μάτι. Αν θέλουμε να είμαστε αληθινοί πρέπει να πούμε ότι είχαμε επιφυλάξεις. Είχαμε κουμπωθεί "στα παιδιά" του Λεβέντη. Μην ξεχνάς την απεργία των οδοκαθαριστών αμέσως όταν αναλάβαμε το Δήμο.

– Ας περιορίσουμε την κουβέντα μας στην Μπαίτη.

– Αναλαμβάνοντας τα όσα σου είπα, έπρεπε να κατατοπιστώ να γνωρίσω, πράγματα, καταστάσεις και τα πρόσωπα. Στο πολιτιστικό μέρος την βρίσκω κυρίως με τα Αισχύλεια. Είδα ότι έπαιρνε μισθό σαν καθαρίστρια. Δεν το κατηγορώ. Δεν υπήρχε ακόμα οργανική

θέση. Ήταν κάτι που έπρεπε ν' αντιμετωπιστεί. Της ζήτησα να με ενημερώσει στο έργο της και μου παρέδωσε τους σχετικούς φακέλους των Αισχυλείων και το διαχειριστικό μέρος.

- Τί ήταν αυτό που σ' έκανε να την ξεχωρίσεις;
- Ξεκίνησα από ανειδίκευτος εργάτης. Έφτασα εδώ που βρίσκομαι σήμερα. Πέρασαν από τα χέρια μου εκατοντάδες εργαζόμενοι. Από τα πρώτα της λόγια, τον τρόπο της και την τάξη των χαρτιών της, είδα ότι είχα να κάνω με μια αξία, κάτι που δεν είχαν αναγνωρίσει οι προηγούμενοι. Είδα ότι μπορούσε να κάνει πολλά. Από το Δήμο είχα εντελώς λυμένα τα χέρια. Μαζί της μπορούσα να παρουσιάσω τεράστιο έργο.

- Της έδειξες απαρχής την εκτίμησή σου;
- Και ναι, και όχι. Τίποτα όμως σκόπιμα.
- Αυτή πώς σε είδε;
- Δε θα δυσκολευτώ να σου απαντήσω, ότι είδε ένα πρόσωπο με το οποίο μπορούσε να συνεργασθεί. Θα στο πω διαφορετικά: Στον πολιτιστικό τομέα βρέθηκε ένα άτομο που μπορούσε να δώσει πολλά, και κατάλαβε ότι είχε βρεθεί κι ένα άλλο πρόσωπο που θα υλοποιούσε το έργο της. Ήταν μια σπάνια συγκυρία.

- Ας προχωρήσουμε τώρα στο έργο που επιτελέστηκε.
- Πρώτα πρώτα της ανατέθηκε στο σύνολό του ο πολιτιστικός τομέας. Γενική διευθύνουσα δηλαδή. Δεν υπήρχε κοινωνική υπηρεσία. Εμείς την ιδρύσαμε, την οργανώσαμε, την θέσαμε σε λειτουργία και καρποφόρησε. Τα βήματά μας ήταν προσεκτικά υπολογισμένα. Θέλω να επιμείνω στο θέμα οργάνωση. Ο πολιτισμός περιέχει δύο στοιχεία. Το πνευματικό και το υλικό. Με άλλα λόγια: την ιδέα και την πράξη. Η Μπαίτη ήταν η ιδέα. Εγώ η οργάνωση. Το αποτέλεσμα ήταν η πράξη.

Ξεκινήσαμε από τα γενικά σε επίπεδο που κάλυπτε όλη την περιοχή της Ελευσίνας. Ακόμη και τα γύρω χωριά. Αυτό θα πει: έρευνα και καταγραφή των ατόμων με ανάγκες οποιασδήποτε μορφής: Άποροι, άρρωστοι, γέροντες, διαρκώς άνεργοι, μοναχικά άτομα κ.λπ. Έτσι, φτιάξαμε το εργαλείο σαν πρώτο απαραίτητο. Από 'κει και πέρα προχωρήσαμε στο κυρίως μέρος: Στο πρακτικό. Στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, τόσο ατομικά, όσο και συλλογικά.

Πάλι πρέπει ν'αναφερθώ στην οργάνωση. Η Μπαίτη, εκτός από τα άλλα της χαρίσματα διέθετε και οργανωτικό δαιμόνιο. Πρέπει να σου πω ότι λειτουργούσε ένας μηχανισμός με ακρίβεια ωρολογιού.

Τίποτα λειψό, τίποτα περιττό, τίποτα υπερβολικό. Ήταν ένας τρόπος που έδινε έργο ουσιαστικό, σε λίγο χρόνο και χωρίς τρεξίματα και κούραση.

– Θα σου κάνω μια ερώτηση, που είναι και αφελής: Πώς τα βγάξατε πέρα; Γιατί, όπως μου τα λες, έπρεπε να τρέχετε μέρα νύχτα και να μην προφταίνετε.

– (Χαμογέλασε). Οργάνωση, δε θα πει να τα φορτωθείς όλα μόνος σου. Οργάνωση έργου θα πει να φτιάξεις κατάλληλο μηχανισμό που να λειτουργήσει κι εσύ να είσαι η κινητήρια δύναμη.

Η Μπαίτη είχε κι αυτό το χάρισμα: Σε λίγον καιρό σχηματίστηκε γύρω της μια ομάδα ατόμων εθελοντών που αναλάμβαναν και εκτελούσαν προγραμματισμένες αποστολές. Έτσι έβγαινε μπροστά το έργο. Εθελοντικά. Οργάνωσε ομάδα εθελοντών. Τους φύσηξε την αγάπη για τον άνθρωπο. Αυτή η ομάδα εξακολουθεί να δουλεύει μέχρι σήμερα.

– Πρέπει να δώσουμε την εικόνα αυτού του έργου.

– Με πρόλαβες. Ονομάστηκε: «Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία» ΚΕ.Κ.Υ. Δούλεψε κάτω από ένα πλάνο που είχε συντάξει η ίδια, σύμφωνα μ' αυτά που είχε σπουδάσει. Απάνω σ' αυτό δούλεψε, Σχεδιασμός-υλοποίηση.

Περιείχε τους εξής τομείς σε γενικές γραμμές:

1. Σχολείο:

Λειτουργούσαν 11 Δημοτικά Σχολεία. Σκοπός ήταν η διευκόλυνση του δασκάλου στο έργο του. Οι Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων ενεργοποιούνται. Δάσκαλος και γονέας ενώνουν τις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση παρουσιαζομένων προβλημάτων (μαθητικές δυσκολίες προσαρμογής, οικογενειακά κ.λπ.). Πρόβλημα αναλφαριθμητισμού. Κυκλοφορία των μαθητών στην πόλη. Βοήθεια Σχολείων σε προβληματικά χωριά (δέματα με γραφική ύλη, βιβλία, παιχνίδια, καραμέλες).

2. Γραφείο μετεργασιακής μέριμνας

Η Ελευσίνα είναι ένα από τα μεγαλύτερα βιομηχανικά Κέντρα της χώρας. Ιδρύθηκε ειδικό γραφείο. Τομείς μέριμνας εντός ΚΑΠΗ: α) Συνεργασία με το Εργατικό Κέντρο β) επισκέψεις στα εργοστάσια για ενημέρωση εργοδοτών και συνδικαλιστών σχετικά με τους όρους εργασίας. γ) Παροχή υπηρεσιών δ) Ψυχαγωγία κ.λπ.

3. Ελεύθερος χρόνος των νέων

Προηγήθηκε έρευνα σε νέους ηλικίας 16-24 ετών για τον ελεύθερο χρόνο των νέων της Ελευσίνας. Συγκροτήθηκε επιτροπή νεολαίας με σκοπό να συζητήσουν τα προβλήματά τους (σπατάλες, αταξίες, αυθαιρεσίες, καταχρήσεις, ναρκωτικά, πολιτιστικές εκδηλώσεις, κατασκηνώσεις).

4. Γραφείο εξυπηρέτησης του πολίτη

Οι κάτοικοι μπορούν να πάρουν γρήγορα πληροφορίες για ζητήματα που τους αφορούν, χωρίς να υποχρεώνονται σε περιττές μετακινήσεις. Το γραφείο προσφέρει: α) πληροφορίες για Υπηρεσίες. β) Ενημέρωση. γ) Έντυπο υλικό. δ) Αντιμετώπιση προσωπικών προβλημάτων. ε) Παραπομπή σε ειδικές Υπηρεσίες.

Το 1992 καταγράφηκαν 387 περιπτώσεις.

5. Οικονομικές ενισχύσεις Πάσχα-Χριστούγεννα

Τα αποτελέσματα υπήρξαν θεαματικά. Διαβάζω από τα πεπραγμένα 1992: Πρόσφεραν σε χρήματα, «Χαλυβουργική», «TITAN», Σύνολο 1.501.070 δρχ. Προσφορές σε είδη Υπουργείο Γεωργίας, NUTRICIA, Μακαρόνια ΜΕΛΙΣΣΑ-ΣΤΑΡ, «ΕΛΑΙΣ», Μπισκότα Α.Β.Ε.Ε., «ΦΑΓΕ» «EXTRA» (λάδι/κρέας) «ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ». Ενισχύθηκαν 243 οικογένειες, 60 οικ. Μουσουλμάνων, 54 οικ. Ποντίων, πολυμελείς οικογένειες. Μοναχικά άτομα.

6. Λειτουργία Ιματιοθήκης και αποθήκης τροφίμων

Ο ιματισμός υπήρξε μεταχειρισμένος και αχρησιμοποίητος. Για την πρώτη κατηγορία γίνονται δεκτά μόνον ελαφρά μεταχειρισμένα. Πρέπει να δοθούν πλυμένα και σιδερωμένα. Λειτουργεί ταξικομημένο αρχείο. Τρόφιμα μόνο σε κονσέρβες. Λειτουργεί ειδικό ταμείο παροχών. Τα χρήματα διατίθενται για την αγορά ιματισμού σε ειδικές περιπτώσεις.

7. Αιμοδοσία

Οργανώθηκε αρχικά με την συνεργασία του Τμήματος Αιμοδοσίας του Γενικού Περιφερειακού Νοσοκομείου Δυτ. Αττικής (Νίκαια). Αρχική συμμετοχή 101 άτομα και δεύτερη τον Δεκέμβριο 1993. Εξυπηρετήθηκαν το 100% των αναγκών. Τα στοιχεία τα πήρα από τους ετήσιους απολογισμούς δράσης της ΚΕΚΕ του Δήμου Ελευσίνας όπου αναγράφονται λεπτομερειακά και οι διαχειριστικοί απολογισμοί.

Πρόκειται για ένα ευρύτατο κοινωνικό έργο, που ούτε το Υπουργείο Πρόνοιας δε θα μπορούσε να το καλύψει.

Πρέπει να σου πω, ότι έζησα το πιο ευτυχισμένο κομμάτι της ζωής μου. Φτάσαμε, εξαιτίας της Μπαίτης, να έχουν καλυφθεί όλες εντελώς οι ανάγκες των κατοίκων της Ελευσίνας, τόσο οι υλικές όσο και οι ψυχικές.

– Μου διέφυγε να σε ρωτήσω στο δεύτερο που είπες. Στην συμπάρασταση προς τον άνθρωπο σαν ψυχική οντότητα. Δεν ξέρω πώς να την ονομάσω: Της πάει να την πω: «άγγελο εξ ουρανού;», «θεία πρόνοια». Μα αυτή η γυναίκα, δεν είχε σπίτι, παιδιά, σύζυγο. Γιατί, όπως τα λες, δεν την έβλεπε το σπίτι της.

- Είναι ακριβώς όπως το λες. Οφείλω να σου πω (είναι λάθος μου που δεν αναφέρθηκα σ' ένα σημείο) ότι είχε και τον άνδρα της τον Θανάση, που την προέτρεπε, που χαιρόταν για το έργο της. Μπορώ να σου πω ότι της έδινε φτερά να πετάξει υψηλότερα. Ότι το έργο της εδώ στην Ελευσίνα, έγινε γνωστό και πιο πέρα. Την καλούσαν σε άλλους Δήμους να οργανώσει κοινωνική υπηρεσία όπως εδώ.
- Αν και έζησα την εποχή και απόλαυσα το έργο της, ήθελα τη δική σου άποψη: Πώς την είδε η Ελευσίνα;
- Δεν πιστεύω να υπήρξε άνθρωπος που να μη την θαύμασε, που να μη την έβαλε στην καρδιά του, που να μην πήρε κάτι από το μεγαλείο της. Όση ώρα την κουβεντιάζουμε, μου 'ρχεται στο μυαλό να την τιμούσε ο Δήμος Ελευσίνας με χρυσό παράσημο εξαιρέτων πράξεων. Θα επεκταθώ όμως και σε σένα. Το ότι είχες την πρωτοβουλία ν'ασχοληθείς παρουσιάζοντάς την σαν άτομο και σαν κοινωνική προσωπικότητα, αυτό μου λέει εμένα, ότι προσφέρεις στην Ελευσίνα ανεκτίμητο έργο. Ότι, επιτέλους βρέθηκε ένας Ελευσίνιος, που όχι μόνον απεκατέστησε τη μνήμη της, αλλά την τοποθέτησε στους ευεργέτες της Ελευσίνας για να μην ξεχαστεί ποτέ το έργο της. Από μένα προσωπικά σου ταιριάζουν θερμά συγχαρητήρια και θα έπρεπε να σε τιμήσει η Ελευσίνα, τόσο για το συγγραφικό σου έργο, όσο και για τούτο.
- Μύρωνα, τα όσα έπραξε η Μπαίτη, δεν τα έπραξε με σκοπό να της πουν ευχαριστώ: Έπραξε γιατί προς τα εκεί την έσπρωχνε ο εαυτός της. Το ίδιο κάνω κι εγώ από το δικό μου μετερίζι. Ας το σταματήσουμε ως εδώ.
- Δε συμμερίζομαι εντελώς την άποψή σου. Δεν είναι πρέπουσα συμπεριφορά το να αφήνουμε το χρόνο να παίρνει μαζί του γεγονότα και καταστάσεις που σημάδεψαν θετικά τον τόπο.
- Είναι σωστό σαν θέση έστω κι αν δεν βρίσκει ανταπόκριση. Ας προχωρήσουμε όμως. Όταν έφυγε η Μπαίτη, τι έγινε όλο αυτό το κοινωνικό οικοδόμημα;
- Ζητάς να σου πω κάτι, που το ξέρεις καλύτερα από μένα; Εξακολούθησε να υπάρχει σαν δημοτική Υπηρεσία. Μαράθηκε όμως σαν κοινωνικό έργο. Ας μη πούμε περισσότερα ούτε πέφτει σε μας να γίνουμε κριτές. Να μένουμε μόνο στο ότι, η Μπαίτη, υπήρξε μοναδική προσωπικότητα που άνοιξε κι έδειξε το δρόμο της αρετής και της ανθρωπιάς.
- Σ' ευχαριστώ, Μύρωνα για τη βοήθεια που μου πρόσφερες.
- Ήταν υποχρέωσή μου. Σ' ευχαριστώ που περιέχομαι κι εγώ στην έρευνά σου.

Μετά από λίγες ημέρες μου έφερε γραφτό σημείωμα από το οποίο επιλέγω σημεία τα οποία δεν αναφέρονται στη συζήτησή μας: «Στο πρόσωπό της υπήρξε όλο το μεγαλείο, η έκφραση και η πραγματική έννοια του όρου «Κοινωνικός Λειτουργός». Ήταν άτυχη που έφυγε νωρίς από τη ζωή, πιο άτυχη όμως είναι η Ελευσίνα, γιατί στερήθηκε στα κδινωνικά της προβλήματα έναν τόσο σημαντικό άνθρωπο (πραγματικό θησαυρό) κοινωνικής ευαισθησίας».

«Την θαύμαζα για το κουράγιο, την εφευρετικότητα και το πάθος της να λύνει κοινωνικά προβλήματα συναθρώπων μας. Την παρότρυνα, σχεδόν την πίεζα να μετριάσει τις δραστηριότητές τις και να ξεκουράζεται λίγο εξαιτίας του προβλήματος υγείας που αντιμετώπιζε και τα λόγια μου έπεφταν στο κενό. Εκείνη αγνοούσε το δικό της πρόβλημα. Το έβαζε στην άκρη. Έδινε πρωτεύουσα σημασία στα προβλήματα του κόσμου. Καθόταν με τις ώρες ολπισμένη μ' αυτό το αξέχαστο χαμόγελο. Άκουγε τους ανθρώπους και προσπαθούσε να λύσει τα προβλήματά τους, που μπροστά στο δικό της πρόβλημα ήταν ένα απλό συνάχι».

«Αυτή ήταν η αξέχαστη Κοινωνική Λειτουργός κυρία Μπαίτη Φραγκουλάκη».

«Το έργο της και η στάση ζωής άφησε σημάδια σε όλους μας, που είχαμε την τύχη να γνωρίσουμε τον ψυχικό της κόσμο και να συνεργαστούμε μαζί της.

Γι' αυτό, δεν θα την ξεχάσουμε ποτέ!».

Ελευσίνα 12-6-2003

(Υπογραφή Μύρων Μαραγκάκης)

Ο φίλος και πολύ αγαπητός Μύρωνας Μαραγκάκης δίνει ένα ανθρώπινο βραβείο στην Μπαίτη. Σαν άτομο και σαν έργο ζωής, που απελευθερώνει την ανθρώπινη αγωνία. Είναι από τα βραβεία που δεν έχουν ανάγκη τελετών απονομής και δημοσιότητας.

Τελετή απονομής είναι τούτες οι λίγες σελίδες. Αν η απονομή γίνεται από μένα, χρησιμοποιώ το γράψιμο σαν μέσο επικοινωνίας με όλους όσοι έχουν αφιερώσει τον εαυτό τους στην ίδια προσπάθεια όπως η Μπαίτη για να τους πω να την έχουν κοντά τους. Σε επίλεκτη θέση οδηγού.

Στη σημερινή ταραγμένη εποχή χρειαζόμαστε: καλλιέργεια της πεποίθησης ότι θα υπερισχύσει ο άνθρωπος.

Μόνον ο άνθρωπος ανάμεσα σ' όλα τα δημιουργήματα έχει ψυχή και πνεύμα. Προνόμιο και μοίρα του ανθρώπου είναι η ελπίδα, η αξιοπρέπεια, η βοήθεια προς τον συνάνθρωπο. Χωρίς όρια.

Κάνε δικό σου το ξένο πρόβλημα. Κράτα ανοιχτή την καρδιά σου στην αλήθεια της αγάπης, μακάρι μέχρι θυσίας. Αρνούμαι να παραδεχτώ ότι απέτυχε ο άνθρωπος να παρουσιάσει φωτεινά μετέωρα, όπως η Μπαίτη. Πάντα θα φωτίζουν με την λάμψη τους το ανθρώπινο στερέωμα.

«Θάνατος ου φοβερόν. Το δέξαι τον θάνατον φοβερόν»

Μια ανθρώπινη συνείδηση ορθώνεται κι αγωνίζεται εναντίον του κύματος της αποκτηνωτικής λάσπης, υψώνεται πάνω από την ύλη και εμποδίζει τον αφανισμό του πνεύματος.

ΓΡΑΦΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Τραγούδησες κι έκλαψες
μοιράστηκες τον εαυτό σου
πορεύτηκες ευθύγραμμα,
χαρές, δοκιμασίες, ατυχίες.

Ήταν αυγή όταν έφυγες
με χαμόγελο στη δύση των ματιών σου.
Κόπηκε η ενότητα που ήσουν πριν
τώρα ελεύθερη ύπαρξη υπό άλλες συνθήκες.

Κρατούμε σημεία της ουσίας σου
με νέα δεδομένα.
Συνεχίζουμε τη ζωή μαζί σου
κι ας μη σ' έχουμε κοντά μας.

*Ανέκδοτη Ποιητική Συλλογή
του Βαγγέλη Π. Αιάπη*

Επιρροές απούσης παρουσίας

*Α*ρκετές φορές έχασα τον ειρμό μου γράφοντας για την Μπαίτη. Πρόκειται για ένα ορμητικό κύμα εσωτερικού πάθους που παρασύρει και δυσκολεύει στην ομαλή κατάταξη των νοημάτων. Αρκετές φορές την αισθάνθηκα να παρακολουθεί μετά προσοχής τα κείμενά μου και να κάνει συνεχείς παρεμβάσεις χωρίς να μπορώ να εναντιώνομαι.

Από την κυρία Αργυρώ Ορφανουδάκη, μια από τις πολυτιμότερες γνωριμίες μου, δυστυχώς λίαν εσχάτως, τότε, που τα “Δυτικά Νέα” μας είχαν διαθέσει μια ολόκληρη σελίδα και την μοιράσαμε στα ίσια. Πήρα ένα πολύτιμο γραφτό της, που αναφέρεται στην Μπαίτη. Είμαι ευτυχής που κάτι δικό της περιέχεται σε τούτη την αναφορά. Το αντιγράφω ακριβώς όπως έχει.

Γράμμα στην Μπέτυ

*Α*γαπημένη μας Μπέτυ ξέρω ότι είσαι πολύ καλά με το Θανάση σου. Το βλέπω στο ηλιοβασίλεμα που μου στέλνει πορτοκαλί μήνυμα. «Αυτό από την Μπέτυ».

Είσαι παντού στο πρωινό και στις δροσοσταλίδες των κυκλάμινων. Στην αύρα την πρωινή σε νιώθω, κι ύστερα κατεβαίνεις βιαστικά στην πόλη γιατί έχεις να χαϊδέψεις, Όλγα και Μαρία, Δημήτρη, Ασημάκη και κυρά Μαρία.

Όπως, στον Όσιο Δαβίδ είσαι συνέχεια κοντά μας. Ο παππούλης στην προσκομιδή βγάζει μερίδα στ' όνομά σου κι όσο προχωρά η θεία λειτουργία, τόσο πιο πολύ μας πλησιάζεις. Το θυμίαμα υψώνει και γλυκαίνει την ατμόσφαιρα χαμογελά η μητέρα Παναγιά, γεμάτος έλεος ο Πανάγαθος και Όσιος Δαβίδ καταδεκτικός ακούει την προσευχή μας. Κι εκεί στην άκρη του ναού δίπλα στο ιερό μια άλλη Καλλιόπη (Αγία κι αυτή) σέρνει πρώτη το χορό των οσίων και μαρτύρων.

Εκεί καρφώνονται τα βλέμματα των γονιών σου κι εκείνη γλυκύτατη τους χαμογελά και τους υπόσχεται, ποιος ξέρει τι, αυτοί μονάχα ξέρουν.

Τ' αστείρεντα ματάκια της μανούλας σου γεμίζουν ελπίδα κι ο φω-τοστέφανος της μικρής αγίας Καλλιόπης, μοιάζει στο κάδρο της δικής σου φωτογραφίας.

...Πάντων ημών μνησθεί Κύριος ο Θεός.

Μεγάλη Είσοδος και πάλι να 'σαι, ο Παππούλης εύχεται για ανά-παυση της χαριτωμένης ψυχής σου.

— Αμήν πιστοποιεί ο μπαμπάς Ασημάκης.

Τόσο παρούσα αν και απούσα.

Το αντίδωρο σου στέλνει κάθε φορά (πιστεύω να στο φέρνει η μαμά Μαρίκα).

Στη γιορτή σου έγινε θεία λειτουργία και κει, ανάμεσα σε κόλλυβα και γλυκά, μας χαμογελούσες και μεις καταλαβαίναμε (μα πάρα πολύ το καταλαβαίναμε) πως μας συγχωρούσες (για ό,τι κάναμε και για ό,τι παραλείψαμε να κάνουμε) και πώς θα μεσιτέψεις για μας, τόσο πολύ, όσο και για τα παιδιά σου για τους γονείς σου.

Ξέρουμε πόσο απλόχωρη είναι είναι η καρδούλα σου Μπέτυ, καλή μας, σε χάσαμε, αλλά σε... βρήκαμε κι είναι τόση η χαρά μας, που θα είμαστε πάντα μαζί.

Προσδοκώντας Ανάσταση Νεκρών.

Αργυρώ Ορφανουδάκη

Στην αγαπημένη φίλη και συνάδελφο Μπέτυ,
που αποτελεί παράδειγμα για όλους εμάς
τους νεότερους κοινωνικούς λειτουργούς.

Το άστρο σου το μαγικό
Μου 'παν πως έφυγες ταξίδι μακρινό
και πως δεν θα σμίξουμε ποτέ ξανά
Μου 'παν πως βρήκες στου αιθέριου ουρανού
τ' άπιαστα παλάτια
τ' άστρο σου το μαγικό
κι αναζητούσες μέρα τη μέρα
μα δεν το 'βρισκες ποτέ σιμά μας.

Μου 'παν πως έφυγες ταξίδι μακρινό
κάπως, αντί για δάκρυ
είδαν στο χείλι σου
αχνό ένα χαμόγελο ν' ανθεί
Όμως καλή μου, δεν το μαρτυρώ
πως τ' άστρο σου το μαγικό
Κάθε βραδάκι ανταμώνω.

Καππαή Θεοδώρα

Το χειρόγραφο επικήδειος μιας συμμαθήτριας

Αγαπητή μας Μπαίτη.

Καλή μας συμμαθήτρια.

Λένε, πως μέσα στη ζωή, δρόμοι ανοίγονται πολλοί, κι όποιος σου τύχει τον τραβάς κι όπου σε βγάλει. Μα είναι κι ένα μονοπάτι με δοκιμασίες, φοβερό, που πάει κατ' ευθείαν στην ανηφόρα τη μεγάλη. Εσύ, αυτό το μονοπάτι, εδώ και αρκετά χρόνια ανέβαινες. Δοκιμάστηκες, υπέφερες, πόνεσες, πολέμησες, άντεξες, και λίγο πριν το τέλος της ανηφοριάς, γονάτισες. Όμως, το ότι η ζωή σου δεν παρατάθηκε περισσότερο είναι για σένα μεγάλο αγαθό γιατί λυτρώθηκες, όπως λέει ο ιερός Χρυσόστομος: «η εδώ διατριβή επί μακρότερον χρόνον είναι η αφορμή περισσότερων δεινών». Εσύ, δεν έκανες σε κανέναν κακό. Πολέμησες το κακό. δίδαξες με τη δσουλειά σου το καλό. Συμπαραστάθηκες στους πάσχοντες, μέχρι την τελευταία στιγμή της ζωής σου, ζητώντας από την μητέρα σου χρήματα για τις χήρες. «Θρηνώ και οδυρόμαι όταν εννοήσω τον θάνατον» μας λέει ο υμνογράφος της εκκλησίας. Όμως, ο θάνατος, εσένα σε περνάει σε νέα πραγματικότητα απαλλαγμένη από τα βάσανα και την κακότητα της ζωής και σε ταξιδεύει προς το ήσυχο λιμάνι της ειρήνης και της αγάπης του Θεού.

Μπαίτη.

Όλοι εμείς οι συμμαθητές σου, που βρισκόμαστε εδώ για να σε αποχαιρετήσουμε στο τελευταίο ταξίδι της ζωής σου, σου δίνουμε την υπόσχεση ότι θα σε αγαπάμε το ίδιο όπως και πρώτα. Θα μας λείψεις πολύ. Όμως, θα σε θυμόμαστε πάντα.

Σεβαστοί μας γονείς. Κυρία Μαρία και κύριε Συμεών.

Αγαπητά μας παιδιά, αγαπητέ αδελφέ Δημήτρη, φίλε μας και συμμαθητή Θανάση. Όλοι εμείς οι συμμαθητές της αξέχαστης Μπαίτης, θα την έχουμε πάντα μέσα στην καρδιά μας ως φωτεινό φάρο καλής έντιμης συζύγου, καλής οικογενειάρχου.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που θα την σκεπάσει.

Στην τοπική εφημερίδα «Νέα Δυτικής Αττικής» (πιθανή χρονολογία έκδοσης 1998) δημοσιεύτηκε άρθρο της Κοινωνικής λειτουργού Ελένης Αλεπού με τίτλο «Πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι». Η αρθρογράφος αναπτύσσοντας την ανθρωπιά του εθελοντισμού, αναφέρεται και την Μπαίτη:

«Η πόλη της Ελευσίνας έχει αποδείξει έμπρακτα αυτήν την αγάπη, κατ' αρχάς με την ήδη οργανωμένη "Ομάδα εθελοντών", που ίδρυσε η αείμνηστη Μπαίτη Φραγκουλάκη της οποίας τα μέλη βρίσκονται σε μια συνεχή δραστηριοποίηση για το κοινό καλό και με τα άτυπα δίκτια εθελοντικής».

Πριν μέρες αποχαιρετήσαμε για πάντα ένα «δικό μας ΑΝΘΡΩΠΟ», την πρώτη Κοινωνική Λειτουργό της περιοχής μας την Μπέτυ Ρόκα, την Μπέτυ μας, μια τέλεια συνάδελφο και πολυαγαπημένη φίλη.

Μας πόνεσε πολύ το φευγικό της!

Αισθανόμαστε φτωχότεροι από εκείνη την ημέρα, διότι πολλά άτομα υπάρχουν, αλλά λίγοι οι ΑΝΘΡΩΠΟΙ.

Η μόνη μας παρηγοριά, το μοναδικό φως, το παράδειγμά της, το έργο της, που θεωρούμε σαν φόρο τιμής να το συνεχίσουμε.

Ευχόμαστε ο Θεός να δίνει δύναμη στην οικογένειά της, που θα πρέπει να είναι υπερήφανοι, για τον άνθρωπό τους, όπως είμαστε και εμείς που τη ζήσαμε.

Η Κοινωνική Λειτουργός του Α ΚΑΠΗ
Κική Καλυμνάκη-Θεοφανάκη

Η Πρόεδρος του Α ΚΑΠΗ κα Γιαγτζόγλου-Αντωνιάδη Γεωργία, το ΔΣ, το προσωπικό και τα μέλη, εκφράζουν τη βαθιά τους λύπη και συμπάρασταση στην οικογένεια της εκλιπούσας Καλλιόπης Ρόκα-Φραγκουλάκη.

Δημοσιεύτηκε στο 14ο τέυχος της "ΑΙΣΙΟΔΟΣΙΑΣ" περιοδικό το οποίο εκδίδει το Α' ΚΑΠΗ του Δήμου Ελευσίνας

ΣΤΗΝ ΜΠΕΤΥ

απ' αυτούς που σ' αγάπησαν πραγματικά"

Εφυγε ένας χρόνος από τότε που νιώσαμε την απουσία της ήρεμης και γεμάτης αγάπη υπαρχής σου.

Το διάστημα που πέρασε άφησε αναμφίβολα μεγάλη θλίψη στους δικούς σου που σ' αγάπησαν. Όμως ο καινούργιος σου κόσμος είναι σίγουρα εκείνος που ονειρεύτηκες να πλάσεις εδώ στη γή και κάποιοι σ' αποκαρδίωναν, ενώ άλλοι του έφραξαν το δρόμο, μάλλον από άγνοια. Ποιός θνητός άλλωστε μπορεί να προσεγγίσει τα όνειρα που ανήκουν στα Θεία; Αυτοί που τα ένιωσαν ήσαν αυτοί που τα προσδοκούσαν να τα βρουν και γι' αυτό τα αγκάλιασαν με θέρμη. Οι υπόλοιποι τα προσπέρασαν, όπως προσπερνάνε οι "γνωστικοί" το παραλήρημα εντός τρελού.

Σ' εμάς τους φίλους απόμεινε το πάθος που σε διακατείχε ώστε ν' αλλάξεις ό,τι μπορείς και να το φέρεις στα μέτρα τα δικά σου. Μας έδινες και μας δίνεις μαθήματα. Κάποιοι από μας ψελλίζουν απλώς τα λόγια που έλεγες προσπαθώντας να τιμήσουν αυτό που άφησες ολοζώντανο και άλλοι κρατάνε βαθιά μες στην ψυχή τους κάθε καλό αναβιώνοντας το συνεχώς. Κανείς δεν αμφιβάλλει πως το πέρασμα σου από τον κόσμο μας έμοιαζε μ' εκείνο των αγγέλων που στέλνει ο θεός για να βοηθήσει τον κόσμο. Κι όπως οι άγγελοι είναι αθάνατοι, έτσι κι εσύ είσαι αιώνια μαζί μας.

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΗ ΦΙΛΗ

ΣΥΝΑΔΕΛΦΟ ΜΠΕΤΥ

ΦΡΑΓΚΟΥΛΑΚΗ - ΡΟΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟ

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

*Δημοσίευμα της τοπικής εφημερίδας "Τρουπίτης"
Αρ. φύλλου 39. Αύγουστος 1998*

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Το λουλούδι χάθηκε το άρωμα μένει

Η εικόνα στην καρδιά και την μνήμη μας ζωντανή! Ετσι θα μείνει σε όλους εμάς που την γνωρίσαμε και δεχθήκαμε την συμπαράσταση και την φροντίδα της. Η αίσθηση της παρουσίας της θα μας συντροφεύει και θα παίρνουμε δύναμη και κουράγιο από την δική της στάση ζωής.

Ας είναι περήφανοι οι γονείς γι' αυτό που εδημιούργησαν. Περήφανος κι ο σύντροφός της που είχε την τύχη να ζήσει και να δημιουργήσει μαζί της!

Περήφανα και τα παιδιά που εβγήκαν από αυτή. Είθε ο πόνος και η θλίψη τους να γλυκάνουν με το πέρασμα του χρόνου γνωρίζοντας αυτό που όλοι εμείς νοιώθουμε. Ο,τι η Μπέτυ ζει! Ζει μέσα από τα μάτια των παιδιών της. Ζει μέσα στην καρδιά μας και θα ζει πάντα στη μνήμη μας!

Εμείς που την γνωρίσαμε!

Λίγα λόγια για την Μπέτυ μας

Την πρώτη Αυγούστου 1997 απεδέημσε προς Κύριον η Μπέτυ μας, η σύζυγος και μητέρα, η αγαπητή εθελόντρια και κοινωνική λειτουργός στην πόλη μας την Ελευσίνα.

Από μικρή ενδιαφερόταν για τον άηλον, για τον δίπλο της για τον συνάνθρωπο, για τον πόνο του. Και την τέχνη αυτή, σαν μεγάλωσε την σπούδασε, την έκαμε επιστήμη. Πρόθυμη και καταδεκτική, σκόρπιζε την χαρά και την ελπίδα στους αδύνατους.

Η κοινωνική προσφορά της μεγάλη. Ευχαρίστησή της να υπηρετεί εθελοντικά και να εξυπηρετεί όλους. Οι εθελόντές της Ελευσίνας θα μιλούν για την κατανόησή της στα προβλήματα των συνανθρώπων της.

Συνεργαζόταν άριστα με τον καθένα και χαιρόταν τη συνεργασία που πάντα είχε θετικό αποτέλεσμα για τους συνανθρώπους μας.

Ωστόσο η Μπέτυ μας εδώ και λίγες μέρες είναι απύσχα. Την δοκιμασία της ασθένειάς της την υπέμεινε αγόγγιστα και αναχώρησε για την ουράνια πατρίδα με ελπίδα.

Όμως η ψυχή της στέκεται από ψηλά και αγκαλιάζει στοργικά τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς της και ιδιαίτερα την ομάδα των εθελόντων Ελευσίνας που της υποσχόμαστε συνέχιση του έργου της.

Αιωνία σου η μνήμη, Μπέτυ μας.

Από την Συντονιστική και Διαχειριστική Επιτροπή των Εθελόντων Ελευσίνος

Τοπικής εφημερίδας "Τρουπίτης". Σεπτέμβριος 1997

ΜΠΕΤΥ ΦΡΑΓΚΟΥΛΑΚΗ - ΡΟΚΚΑ

Στην ιδεολόγο - αγωνίστρια Μπέτυ Φραγκουλάκη - Ρόκκα, που έφυγε πρόωρα, αναφέρεται το κείμενο που διάβασε στη Νομαρχιακή Συνδιάσκεψη του Συνασπισμού στις 19 Οκτωβρίου ο γραμματέας της Γιάννης Βασιλείου:

“**Σ**υμβαίνουν ορισμένες φορές γεγονότα, τα οποία δίνουν την εντύπωση ότι σταματάει το ρολόι του χρόνου. Η απώλεια της αγαπημένης μας φίλης και συντρόφισσας ΜΠΕΤΥ ΦΡΑΓΚΟΥΛΑΚΗ - ΡΟΚΚΑ, στα 43 της μόλις χρόνια, πριν από λίγον καιρό ήταν ένα τέτοιο γεγονός.

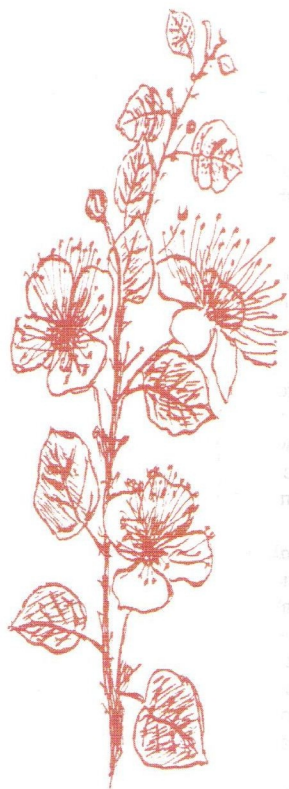
Η Μπέτυ υπήρξε πολιτισμένη και αξιοπρεπής προσωπικότητα. Ήταν άνθρωπος που κατανοούσε τον κόσμο μέσα από πραγματικές αξίες. Η φύση του χαρακτήρα της την έκανε να αντιλαμβάνεται τα βαθύτερα αίτια των προβλημάτων που βασανίζουν τους ανθρώπους, τους οποίους άμεσα βοηθούσε μέσα από το επάγγελμά της. Γνώριζε τι κρύβεται πίσω από κάθε μορφή κοινωνικής ανισότητας και αυτό την προσδιόριζε σαν **προσωπικότητα με πολιτική σκέψη**.

Υπήρξε ανιδιοτελής άνθρωπος, με **πίστη στην ιδέα μιας πολιτικής**, που να απαντά θετικά στα βασικά προβλήματα που απασχολούν τους ανθρώπους. Αυτό την οδήγησε στην Αριστερά, στο Κ.Κ.Ε και στη συνέχεια στον Συνασπισμό. Υπήρξε ιδεολόγος, γι' αυτό και κατάφερε να ανταποκρίνεται στο ρυθμό των οικογενειακών της υποχρεώσεων, ταυτόχρονα με τις υποχρεώσεις της σαν ατόμου που επεδίωκε κοινωνική αλλαγή μέσα από την οργανωμένη δράση. Πρέπει να υπάρχουν ιδανικά και οράματα. Πρέπει να αγαπά κανείς αληθινά τον άνθρωπο και τη ζωή, για να μη χαθεί μέσα στην καθημερινότητα, την απογοήτευση, την αδράνεια, αλλά να μάχεται γι' αυτά, όπως έκανε η Μπέτυ. Στάθηκε όμως εξαιρετικά άτυχη.

Κάποιος φιλόσοφος έλεγε ότι από τη μικρή, καθημερινή και πολλές φορές άχαρη δουλειά μπορούν να προκύψουν τα αυριανά αποτελέσματα. Η πίστη σε αυτό έκανε την Μπέτυ, να **έχει συνέπεια έργων και λόγων**, να είναι ένα γνήσιο παιδί αυτής της ρομαντικής σχολής. Τον πραγματικά ισχυρό χαρακτήρα και τη γενναιότητά της, τα απέδειξε και με τη γενναιότητα που κατέβαλλε, για να έχει μια φυσιολογική, ομαλή ζωή, παρά το πρόβλημα της υγείας της. Δε μπόρεσε να τα καταφέρει όμως και νικήθηκε.

Η Συνδιάσκεψη της Δυτικής Αττικής του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου, οι φίλοι και οι συντροφοί που τη γνωρίσαμε από τα παιδικά μας χρόνια, δυσκολευόμαστε να αποδεχθούμε τον πρόωρο και άδικο χαμό της. Ο τρόπος ζωής που ακολούθησε τα όσα δημιουργικά έργα έκανε στη μικρή διάρκεια της ζωής της, **χαρακτηρίζουν μόνο χρήσιμους και αγαπητούς**, από όλη την κοινωνία, ανθρώπους.

Τέτοια ήταν και η Μπέτυ, που μας άφησε τόσους πολλούς λόγους για να μην την **ξεχάσουμε ποτέ**”.

Επιλεγόμενα

Σε παρατηρούσα.

Βάδιζες με σταθερό βήμα
αντιμέτωπη στην υπηρεσία του χρέους.

Διέκρινα μια ισχυρή βούληση.

Αγκάλιασες με βεβαιότητα
την αναγεννητική ανταρσία
με διάθεση ευθύνης
αυξημένο ζωντανό θάρρος
εώς θυσίας.

Βγήκες από τον κανέναν
δεν αισθάνθηκες ευπειθές ον
ούτε υποτελής στον εθισμό.

Λυτρώθηκες από το τέλμα της τυποποίησης.

Σκοπός σου ήταν η ανακαίνιση.

Καταπολέμησες την αποστέωση

Σε θαύμαζα.

Δεν ήσουν υπήκοος της ανάγκης
της κομφορμικής προσαρμογής.

Ήσουν βέβαιη για τον εαυτό σου

Βέβαιη για τον άνθρωπο

Και βάδιζες με σταθερό βήμα.

*Προσαρμογή σε δεύτερο πρόσωπο
Ποιητική συλλογή Βαγγέλη Π. Λιάπη
“Παράινέσεις” εκδ. 1997*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Προέδρου Α' ΚΑΠΗ Ι. Φιλίππου	σελ. 7
Πρόλογος του συγγραφέα	σελ. 9
Βιογραφικό από πρώτο χέρι	σελ. 11
Φωτεινό οικοδόμημα αρετής	σελ. 19
Με τη γλώσσα των έργων	σελ. 28
ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ	σελ. 31
Νίκος Μαρούγκας	σελ. 34
Κατίνα Λιάπη	σελ. 35
Αγγελική Καλυμνάκη - Θεοφανάκη	σελ. 38
Μύρων Μαραγκάκης	σελ. 47
ΓΡΑΦΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	σελ. 53
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σελ. 67

**ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ
ΟΚΤΩΒΡΙΟ 2003 ΣΤΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟ
ΟΙΚΟ ΤΟΥ Ι. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ ΣΤΗΝ
ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ Α'
ΚΑΠΗ ΔΗΜΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΗΣΕ Ο
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ.**

ISBN 960-85764-3-1

9 789608 576438